

BOLETÍN

DE LA

REAL ACADEMIA DE BUENAS LETRAS DE BARCELONA

Año académico ccxvi

Volumen xvii, 1944

Las Escuelas de Gramática en Cervera

Al publicar Mn. Juan Segura, en 1908, su magnífica *Historia de Igualada* destinó dos de sus capítulos a noticias, documentos y comentarios sobre la organización y funcionamiento de las Escuelas de Gramática y Lógica en aquella localidad, desde el siglo XIV hasta llegar al XVIII. La materia, relativamente nueva, produjo sorpresa por la forma de su desarrollo y por los curiosos pormenores que revelaba: nombramiento de maestros por los síndicos municipales; discusión a este propósito con el elemento eclesiástico, cuyos derechos parecían lesionados; sueldos; nombres y condición de los maestros y de los bachilleres auxiliares; libros de estudio; autores clásicos y renacentistas; anuncio de las enseñanzas; secciones de la Escuela desde las *Becerolas* al *Salteri*; a las *Partes Gramaticales*, al *Cató*, al *Contemptus* y al *Doctrinal*¹.

En 1927, Mn. Sancho Capdevila publicó una colección de documentos de alto interés sobre antiguas instituciones escolares de la Tarragona restaurada², en la cual ocupa señalado lugar la Escuela de Gramática y Artes como precedente al estudio de las enseñanzas eclesiásticas.

1. Mn. Juan Segura, *Historia d'Igualada*. Barcelona, 1908, vol. II, caps. X y XI.
2. Mn. Sanç Capdevila, *Les antigues institucions de la Tarragona restaurada*. Estudis Universitaris Catalans, vols. XII y XIII. Barcelona, 1928.

Se remonta el autor a las fechas del cuarto Concilio de Letrán (1215), que decretó la fundación de Escuelas de Gramática en las poblaciones principales de cada diócesis, y a las del Concilio provincial de Lérida (1219), que mandó instituir las en cada arcidiaconato, dando por supuesto que ya existían en las catedrales. Relaciona luego los puntos de contacto, y aun de confusión, entre las viejas Escuelas de Canto y Salmos, a cargo del Precentor, y la de Gramática, llamada también Escuela Mayor, que empezó bajo los auspicios del Cabildo Catedral y dió ocasión, desde el siglo XIV, a vivas discusiones con el Consejo Municipal, hasta la formación de un verdadero cisma escolar que terminó en concordia capitulada en 1540.

Pudo asimismo puntualizar Mn. Sancho Capdevila la situación y naturaleza del edificio de la Escuela, con su «auditorio», su «cátedra», patios y demás pertenencias. Consignó también el carácter de privilegio exclusivo de la institución, hasta que la creación de la Universidad produjo la decadencia definitiva de la antigua escuela. Un solo maestro la regía, después de haber probado su suficiencia en una especie de oposiciones públicas, aunque, desde el siglo XV, la provisión se hacía ya directamente y sin tales requisitos. Los maestros gozaban de algunas exenciones tributarias, así como también sus familiares, y tenían un lugar destinado en el Coro durante las funciones litúrgicas de la Catedral, del mismo modo que el médico capitular.

La nómina de los maestros de la Escuela de Tarragona se inicia en 1347 y sigue hasta 1569; cuenta con treinta y un nombres, entre los cuales dos constan como médicos, otros dos son presbíteros y otros dos canónigos. Tenían un bachiller como auxiliar, cuya suficiencia era previamente examinada.

Los escolares vivían en la Escuela y, mientras pudiesen hallar acomodo en ella, no les era permitida otra vivienda. Los pregones y otros medios de anuncio llevaron a Tarragona a muchos estudiantes, especialmente a mediados del siglo XVI, durante la regencia del maestro Francisco Clapés. La Escuela de Tarragona se presenta entonces bajo el aspecto de un centro literario bien organizado, con su maestro, varios bachilleres auxiliares, su bedel uniformado

y su gobernador del estudio. A esta Escuela acudieron numerosos escolares, y entre ellos un ilustre hijo de Verdú, Juan Terés, que después había de ser arzobispo de Tarragona y virrey de Cataluña.

Otra ciudad catalana ha revelado también algunas de sus disposiciones sobre antiguas Escuelas gramaticales. Nos referimos a Reus y a los documentos dados a conocer en 1935 por el historiador y arqueólogo Dr. Salvador Vilaseca³. El curso escolar se desarrollaba desde San Lucas a San Juan; se celebraban en la iglesia exámenes de suficiencia antes del nombramiento de los maestros, y estos exámenes se llamaban Colación o Preámbulo. Durante el siglo xv los maestros cobraban de quince a veinte libras anuales de sueldo, aunque algunas veces alcanzaron cifras algo superiores.

Las noticias que publicamos ahora son todas ellas procedentes del Archivo Municipal de Cervera, y se refieren a las Escuelas de Gramática y Lógica en un período comprendido desde el año 1338 hasta el de 1700, en vísperas casi de la erección en Cervera de la Universidad Real y Pontificia, que había de acabar con las antiguas instituciones locales de enseñanza.

A base de estos documentos, puede establecerse la siguiente nómina de maestros regentes o auxiliares de la Escuela, y otros que tal vez no llegaron a serlo, pero que son citados a propósito de las Escuelas de Cervera, porque fueron propuestos para leer en ellas o porque lo solicitaron ellos mismos:

Maestro Oliana, maestro de Gramática, 1338.

Maestro Segalers, maestro de Gramática, 1338.

P. Disovals, físico, 1335.

Berenguer Çabater, médico, 1372-1377.

Bartoméu de Tresbens, 1371.

Pedro Cortés, bachiller, 1393.

Bernardo Valentí (o Valentines), físico, 1398, 1399, 1405, 1410 y 1411.

Juan Ferrer, maestro de Gramática, 1417.

3. Salvador Vilaseca, *La tradició escolar a Reus, Pere Concabella, Metge i Mestre d'Escola de Reus l'any 1499*. «Aules». Publicació dels Alumnes de l'Institut de Reus. Curso I, núm. 15-16. Reus, 30 mayo 1935.

- Maestro Martí, 1419.
 Bernardo Riera, maestro en Artes, en Montblanch, 1421.
 Juan Lopiç, 1425.
 Juan Martell, 1428.
 Arnaldo Marceñachs, 1428.
 Juan Domínguez, maestro en Artes, bachiller en Medicina, 1445.
 Luis Serena, médico, 1446, 1447, 1449, 1452, 1491.
 Pedro Serra, 1447, 1449, 1466, 1469.
 Luis Mandoll, maestro Sacra Página y en Artes y bachiller en Medicina, 1475.
 Pedro Panadés, 1497.
 Pedro de Aranda, maestro en Artes, 1503.
 Pedro Vilardell, 1503.
 Maestro Luna, 1506, 1508, 1509, 1511.
 Salvador Bonanat, 1527.
 Maestro Conelló, 1527.
 Maestro Teixidó, 1531.
 Maestro Carbonell, 1540.
 Francisco Sabater, 1540.
 Juan de Comano, portugués, 1540.
 Pedro Camarasa, de Agramunt, 1540.
 Maestre Mano, 1541.
 Juan Nadal, 1544.
 Maestro Albareda, 1546.
 Maestro Amorós, 1546.
 Jaime Terrassa, 1549.
 Maestro Sbert, 1561.
 Maestro Nadal, 1561.
 Mossén Company, rector de Preñanosa, 1584.
 Juan Casabona, maestro de Cuentas, 1587.
 Fray Miguel de Vilaplana, prior del Convento de P.P. Predicadores de Cervera, 1588.
 Fray Vicente Menor, valenciano, conventual de Predicadores, 1588.
 Juan Soldevila, presbítero, 1592.

Gerónimo Gabaldá, bachiller, 1592.

Magín Ars, bachiller, 1596.

Pedro Merol, 1596.

T. Roig (alias Pellissó), 1601.

Maestro Doménech, 1601.

Ferrer de Santa Coloma, 1601.

Andrés Pedraimari, de Barcelona, 1606.

Pedro Juan Pellissó, doctor en Derechos, 1618, 1623.

Miguel Vinyals, presbítero, bachiller, 1618.

Fray T. Blánquez, de la Orden de San Agustín, 1620.

Mosén Spital, de Iborra, 1624.

Esteban Mas, maestro de escribir, leer, cuentas y doctrina, 1630.

Existe todavía, en Cervera, una calle llamada del *Estudi Vell*, en donde, a juzgar por las referencias que nos dan los documentos que publicamos, debió existir nuestra Escuela de Gramática. Probablemente desaparecería esta Escuela cuando se fundó en la expresada calle, durante el siglo XVIII, un vasto edificio destinado a Colegio de Estudiantes Pobres, unido a la Universidad, el cual, transformado en Juzgado y Cárceles, subsiste aún.

Alguna luz nos dan asimismo los documentos que ahora publicamos sobre la obligación del maestro de pasar por los exámenes públicos para acreditar su suficiencia y de tener bachiller que le ayude; sobre el salario que deberá cobrar, sobre los pregones de la Escuela y demás aspectos que también habían puesto de manifiesto los documentos de Igualada, de Tarragona y de Reus.

Tal vez la mayor novedad que nos traen los documentos de Cervera, aparte su crecido número, sea la precisión del reparto horario de las tareas escolares y la evolución que a través de los tiempos puede apreciarse en los textos utilizados. Otro punto destaca también: la intervención de los escolares en el régimen de la Escuela y sus protestas contra imperfecciones y corruptelas.

A. DURÁN Y SANPERE

F. GÓMEZ GABERNET

I

1338

SALARIO DEL MAESTRO DE GRAMÁTICA

...donam an Oliana e an Segalers, maestres de Gramaticha, per lur salari d'aquest an, lo qual la vila los promés de donar, e avem-ne apocha CC sous.
 (Clavaria. Llibre de dates e deutes des de St. Esteve de 1337 fins St. Esteve de 1338, fol. 53.)

II

1338

DIFICULTADES PARA EL SALARIO DE LOS MAESTROS DE GRAMÁTICA Y LÓGICA

...son deguts als maestres de gramatica los quals lo conseyll los atorga la vigilia de Nadall en nostre temps, per ço com an lest aquest an de gramatica è logica en Cervera e no.ls los avem poguts pagar C sols.
 Foren-los pagats per en Ramon de Manresa e per sos companyons desus dits.
 (Clavaria, fol. 69.)

III

1355

ESCUELA DEL MAESTRO P. DISOVALS, FÍSICO

...fem donar e pagar pel dit nostre clavari al discret maestre P. Disovals, fisich de la dita vila, les quals la universitat li ha promeses de donar cascun any de pensio, per so com fa asi residencia personal usant de son ofici de fisicha e te escola, los quals li donam per la pensio del an present del regiment de nostre edifici. E an i apocha D sol.
 (Clavaria, fol. 59.)

IV

30 JULIO 1372

BERENGUER ÇABATER, MÉDICO, SE OFRECE PARA ENSEÑAR GRAMÁTICA Y LÓGICA

E fo proposat en Conseyll per los dits pahers que asi en la vila no ha degun metge ne axi matex hinc ha persona qui lige e tingue scoles. E ara

asi ha vengut i metge, a qui dien en Bng. Çabater, qui volrièn se aturaras aci e legira de gramatica e de logica si la vila li vol dar casqun any xv lliures e fer-li franquesa de quistia, d'ost, de cavalcada e de obra, e que li das aquesta pensio a cert temps el aturara voluntariament. E com los pahers d'azo sens Conseyll no aiam poder, per zo pregaren al Conseyll que acordas que farien sobre aquest feit.

E ara matex fo proposat per los dits pahers que los sindichs que son a Barchinona han feit saber que maestre Barthomeu de Tresbens es a Barchinona e si hom li dave pensio suficient que venrie asi estar, per que pregaren al Conseyll que acort que faran sobre aquest feit.

E sobre aço lo Conseyll acorda que com sie necessitat per obs dels infants aver maestre de logica e de gramatica e axi matex de haver metge que si maestre Bng. vol aci aturar a x lliures de pensio que les li donen sino que li donen xv lliures o que li fassen la franquesa damunt dita la qual pensio li donen aquell temps que ab ell se poran havenir a prometeren haver per ferm zo. que ells faran donan-los poder de obligar los bens de la universitat e lurs, e d'aço los feren sindicat.

(Llibre de Consells, fol. 34.)

V

13 ABRIL 1377

BERENGUER ÇABATER, MÉDICO, SOLICITADO PARA EL GOBIERNO DE LA ESCUELA

...fo proposat per los pahers que maestre Bng. Zabater segons que's diu legitrie volenter azi en la vila e es hom apte e ben pratch en arts e en medecina. E axi matex un macip que ara aquest any ha regida la escola diu que hinc estarie. E com sie de necessitat que les escoles sien regides per ço pregaren al Consell que sobre aquest feit acort que volran que si fase. Sobre aquest fet lo Conseyll acorda que los pahers pratiquen d'aquest feit ab lo dit maestre Bng. Çabater a ab aquest macip que ara aquest any ha legit. E que'n aien lo susdit maestre Bng. o abduy si a ells sera vist fahedor que sie profitos, donant los una cosa covinent per pensio.

(Llibre de Consells, fol. 15.)

VI

14 ABRIL 1379

EL MAESTRO DE LA ESCUELA SOLICITADO POR MONTBLANCH Y POR TÁRREGA

E com fos proposat per lo maestre que aquests 11 [anys proppassats haie] tengudes e regides les escoles, que ell a la festa de Sent Johan vinent havie complit son temps en les dites escoles e com lo demanassen a Montblanch

e a Tarrega. E fos sa afeccio major a romanir azi que en altre loch, per so com avie [...] los scolans e los prohomens, e per so digues al Consell que si a ells plahie que ell aturarie azi, per zo lo Conseyll, atnent que los scolans se l'estimen molt al dit maestre, que ell era diligent en tenir les dites escoles atorga al dit maestre les escoles de la festa de Sent Johan prop vinent a 1 any en la forma que ja li foren dades la primera vegada.
(Llibre de Consells, fol. 19 v.)

VII

30 SEPTIEMBRE 1384

AUMENTO DEL SALARIO DEL MAESTRO POR CAUSA DE EPIDEMIA

Encara acorda e volch lo Conseyll que atnent que per les morts que hic comenzen, lo mestre de les scoles no haura tants scolans stranys ne privats ne hic haura tant bon estudi com als altres anys. E atnent que los loguers dels alberchs de les scoles que'l dit mestre ha logats son grans, que en remuneracio d'aço, axi com la vila li acostuma de donar xx florins tots anys, que li sien dats aquest any tant solament xxx florins, e als altres anys que sie axi como se solie.

(Llibre de Consells, fol. 34 v.)

VIII

17 MARZO 1393

LOS ESCOLARES SE QUEJAN DE LA INSUFICIENCIA DEL ESTUDIO Y QUIEREN CERCIORARSE DE LA POSIBLE MEJORA

En apres fo proposat en Conseyll que los scolans que son vinguts en la vila aquest any per estudiar se claman molt del mestre de la scola qui de Pasqua enza no ha legit als scolans ans s'es stat del tot de legir, de que han hagut gran dan e gran destrich, per que volen saber si la vila deu provehir en lo fet que haya bon mestre l'any vinent en la dita vila per estudiar que sapien si hic haura bon mestre per que ells sich puxen profiter e miyllorar sino e si la vila no'n provehie irien-sen en altra part.

Sobre lo fet de les scoles lo Conseyll volch e acorda que los pahers se entrameten d'haver bon mestre a les scoles qui sie hom bo e be suficient e abte a tenir e a regir les dites scoles de la vila per tal manera que los scolans que hic venran a apendre sich puxen profiter e miyllorar. E de ço que se'n trop que ho tornen en Conseyll e lo Conseyll provehira.

(Llibre de Consells, fol. 64 v.)

IX

27 MARZO 1393

LA PENSIÓN QUE RECIBÍA EL MAESTRO HA SIDO REVOCADA

En apres fo proposat en Conseyll que lo mestre de les scoles demane als pahers la pensio que la vila li acostuma donar als anys passats per ço que per lo Conseyll li sie stada revocada. E com los pahers que vullen aver acort sobre lo dit fet del Conseyll per ço pregaren al Conseyll que acort que farà sobre lo dit fet.

Sobre lo fet del mestre de les scoles lo Conseyll volch e acorda que los pahers fazen resposta al dit mestre que per tant com per lo Conseyll li es stada revocada la pensio que la vila li solie donar que no lin darien diner ni malla.

(Llibre de Consells, fol. 53.)

X

7 JULIO 1393

EL BACHILLER PEDRO CORTÉS PODRÁ REGIR LAS ESCUELAS SIN CONTAR CON SALARIO

En apres fo proposat en Conseyll que en un Conseyll que's tench l'altre jorn ordona que los pahers se entrametessen de bon mestre que regis les scoles. E com ells hayen praticat del dit fet ab un jove que es daçi prop de Sent Antoli lo qual es covinent e suficient a tenir e regir les dites scoles e no hayen volgut res fer del dit fet sens sabuda del Conseyll per so digueren al Consell que acort que faran sobre lo dit fet.

Sobre lo fet del mestre de les scoles lo Conseyll volch e acorda que per tant com se diu que en P. Cortes, batxeller en arts es hom be e covinent e suficient a regir les dites scoles lo Conseyll volch e acorda que los pahers comanen les dites scoles al dit P. Cortes, pero que no li donen deguna pensio.

(Llibre de Consells, fol. 72-73.)

XI

1398

EL MAESTRO BERENGUER VALENTÍ, ACUSADO DE ESCASO CELO EN EL GOBIERNO DE LA ESCUELA

Item fou proposat per mestre Bn. Valenti fisich e mestre de les scoles de la dita vila que com a oyda sua sie prevengut que en un Consell que no ha molt que s'es tengut en l'obrador den P. de Mathabous, fos dit

per alguns que ell dit poposant demane que havie dat mal recapte a les scoles e que no hi tenie batxeller de les quals coses ell dit mestre Bnt. se maravillave car tots temps de mentre que ell es stat mestre de les dites scoles ha tengut lo dit batxeller que havie promes de tenir pero que si no hic ha hagut bon estudi que es stat per colpa de les morts e de les companyies que son entrades en aquesta terra, per ço prega lo dit Consell que li plagues de dir si's tenie per content d'ell car si o feye ell entenie a donar bon recapte a les dites scoles e de fer e complir tots los pactes e covinencies que son stats fets e fermats entre la dita universitat e ell.

(Llibre de Consells.)

XII

1399

SALARIO DEL BACHILLER BERNARDO VALENTINES

Item fem donar e pagar per lo dit nostre clavari a mestre Bn. Valentines batxeller en arts e fisich e regidor de les escoles de la vila los quals la vila li done de pensio cascun any e aço per la paga del any present, e pres ne apoca en Bn. del Canos, not. xxii lls.

(Clavaria, fol. 86.)

XIII

23 AGOSTO 1401

EL BACHILLER DE LA ESCUELA TRATA DE TRASLADARLA A TÁRREGA; EL CONSEJO PIDE SU CASTIGO

En apres, fo proposat en Conseyll que lo batxeller que l'any prop passat es estat en esta vila ha tractat e tracte que l'estudi ques te en esta vila se tingue a Tarrega; e ja de fet ha parlat ab alguns prohomens d'esta vila que aquest any que ve trameten lurs fylls en la vila de Tarrega per apenre, on se tenrá bon estudi e miyllor e mayor que en esta vila. E com aço sie gran interes e perjudici de la vila e dels singulars, per ço pregaren al Conseyll que acort que faran sobre lo dit fet.

Sobre aço lo conseyll volch e acorda que una vegada sien fetes totes aquelles bones provisions e tractaments que fer se puxen, que lo batxeller sie açi en esta vila e que com hic sie, encontinent sie pres e punit de la malvestat que fa e tracte a aquesta vila, en tal manera que a ell sie castich e a altres exemple. E si cas es que clam de pau e de treva sie donat contra lo dit batxeller que los pahers fazen que los trompadors fazen les crides franques.

(Llibre de Consells, fol. 87 v.)

XIV

14 SEPTIEMBRE 1405

BERNARDO VALENTÍ ALEGA QUE EL SALARIO LE CORRESPONDE COMO MAESTRO Y NO COMO MÉDICO

Mes avant com en lo dit Consell sie stat proposat que com en un Consell lo qual l'any present es stat celebrat en la dita sala lo Consell hagues toltres les pensions als metges de la dita vila. E foren tolt a mestre Bernart Valenti xx florins de aquells xl que la vila li acostume doniar cascun any per lo dit Consell que lo dit mestre Bernart diu que los dits xl florins li eren stats promeses donar per raho de les scoles e no res per raho de medecina per que diu ell esser stat perjudicat; lo dit Conseyll acorda que sien cercats los capitols fets per raho de les dites escoles entre la dita universitat e lo dit mestre Bernart. E que trobats los dits capitols, aquells sien en Consell e la donchs lo dit Consell vists los dits capitols acordara sobre lo dit fet.

(Llibre de Consells, fol. 75.)

XV

17 SEPTIEMBRE 1405

BERNARDO VALENTÍ RECLAMA SUS HONORARIOS CONTRATADOS

Mes avant, com per l'honrat mestre Bernart Valenti, mestre de les escoles, sie stat proposat que com a ell l'any present li sien stats tolt e levats per lo dit Consell vint florins de aquells quaranta florins los quals li eren stats promeses dar cascun any per raho de les dites scoles, e li sie deguda alguna quantitat, axi del any prop passat com del present. E no res menys, com fos gran detriment tenir e regir les dites scoles ab pensio de vint florins, supplica lo dit Consell li plasqués fer pagar al dit mestre Bernart la quantitat a ell deguda. E no res menys, que li sien tornats los dits vint florins que li son stats levats per forma que ell haye quaranta florins, com fos cosa molt vergonyosa lo dit mestre Bernart regir les dites scoles a pensio de vint florins. En altra manera que los dits pahers e Consell si entre-metessen de mestre qui regesque les dites scoles.

Sobre aço lo dit Consell volch e acorda que los pahers damunt nomenats, ensemps ab los honrats en Matheu Novella, Ramon Dan e Jacme Guilabert, consellers, tracten ab lo mestre Bernart Valenti sobre lo fet o pensio de les dites scoles e que's avinguen e's concorden ab lo dit mestre Bernart a aquella pensio o quantitat e temps que poran ells sera ben vist fahedor, car lo Consell, donant-los sobre aço plen e expres poder, promes haver per ferm e agradable e tot ço e quant en sobre aço per los dits pahers Mateu Novella, Ramon Dau e Jacme Guilabert, consellers, sera fet.

(Llibre de Consells, fol. 78.)

XVI

10 FEBRERO 1410

BERNARDO VALENTÍ, MAESTRO DE LAS ESCUELAS, SIGUE RECLAMANDO LOS SALARIOS QUE LE SON DEBIDOS

Item lo dit Conseyll volch e acorda que per ço com les scoles de la dita vila han mal recapte de mestres que per los dits pahers sie parlat al honrat mestre Bernat Valenti, mestre de les dites scoles, que si ell no y provehex be e degudament que ells hi provehiran y que d'aquí avant lo dit mestre Bernat ne altre no haye salari negu per regir les dites scoles.

Primo fou proposat en lo dit Conseyll per l'honrat mestre Bernat Valenti, mestre de les scoles, que per lo honorable Conseyll de la dita vila celebrat l'any prop passat li fou declarat que ço que li ere degut li fos pagat la qual paga no ha poguda haver, per que suplica lo dit honorable Conseyll que la quantitat a ell deguda li fos pagada.

(Llibre de Consells, fol. 17 v.)

XVII

16 JULIO 1411

QUÉJASE EL CONSEJO CONTRA EL MAL GOBIERNO DE LAS ESCUELAS

E primo fou concordat e ordonat que pensio al mestre Bn. Valenti no sia donada per raho de les scoles ne encara ço que li es degut li sia pagat considerant que ha donat e done mal recapte, volent lo dit Consell que sie tractat e provehit de altre mestre per ço que les dites scoles sien tengudes e regides.

(Llibre de Consells, fol. 102.)

XVIII

21 SEPTIEMBRE 1411

BERNARDO VALENTÍ, MAESTRO DE LAS ESCUELAS, DEBE PROCURARSE UN BUEN BACHILLER

Item fou proposat en lo dit Conseyll per lo discret Bernat Valenti que com ell haye any en les scoles les quals ha tengudes e com a ell sie prevengut que açi ha vengut un jové lo qual a entes [...] volen per mestre e'n volen foragitar ell. E com a ell sien deguts 11 pagues o dos albarans del temps dels honorables pahers presents que'ls placie que los albarans li sien liurats e restituits a les pagues d'aquells que quant a ells placie sie pagat de sos treballs.

Sobre aço lo dit Conseyll volch e acorda que attes que lo dit mestre Bernat Valenti es perit e bon hom e prou sufficient e abte per que'ls par e acorda que no deguc esser foragitat de ses scoles mas que haye ha haver bon batxeller e ben apte a conexença dels pahers, del fet dels albarans lo dit Consell no conclos res pero ab aquell menys carrec e salari que ab lo dit mestre Bernat se poran avenir ni concordar.

(Llibre de Consells, fol. 6 v.)

XIX

1417

BERNARDO VALENTÍ, MAESTRO DE LA ESCUELA Y BACHILLER EN MEDICINA.
JUAN FERRER, MAESTRO DE GRAMÁTICA

Fan pagar pel clavari a mestre Bnt. Valenti mestre de les escoles i batxeller en medecina vint i cinc florins.

(Clavaria, fol. 82.)

Fan pagar pel clavari a Joan Ferrer mestre de les escoles de gramatica vint i cinc florins per la pensio del any.

(Clavaria, fol. 98 v.)

XX

6 OCTUBRE 1419

MAESTRO MARTÍ, SOLICITADO PARA LEER GRAMÁTICA

Molt honorable Senyer: lo honrat e discret en Pau Texidor, notari de aquesta vila, vos escriu que us plaes regir les scoles de aquesta vila de Gramatica aquest any, e nosaltres, atnent la vostra fama e probitat, havem dit al dit en Pau que nosaltres trobariem plaer singular que vos les volguessets regir, e venim acordats de fer avantatge a vos mes que a hun altre. Per que, senyer, vos pregam que si vehiets a vos esser factible que us plaes de venir fins aci per comunicar ab nosaltres dels dits affers car siats cert, senyer, que ultra la lectura dels dits escolans, attes que aquesta vila es gran e notable e ha grans confines e faldes, que vos profitarets e avancarets asi e en aquestes parts molt mes que no farets aqui. E axi placie-us, senyer, nos rescrivats.

Scrita en Cervera a vi de octubre any MCCCCXVIII^o.

Al molt hon. e savi senyer mestre Marti.

Los pahers de la vila de Cervera a tota vostra honor apprellats.

(Registre de Lletres, fol. 70.)

XXI

4 SEPTIEMBRE 1421

LOS PAHERS ENVIÁN UN EMISARIO A LÉRIDA PARA TRATAR CON BERNARDO RIERA, MAESTRO EN ARTES, DE MONTBLANCH, LA PROVISIÓN DE LA ESCUELA

Molt honorable senyer: Alscuns dies ha passats vos scrivim que nosaltres trametrim a Leyda per praticar ab vos, senyer, un home de be de aquesta vila sobre un mestre que vos senyer nòs procuravets per regir les scoles de aquesta vila. E crehiem senyer que vos e lo dit bon home fossets en la ciutat. E de feyt axi per altres affers com per aquest haviem trames a Leyda lo honorable en Guim Azbert, compaier nostre, lo qual nos ha feta resposta que vos, senyer, ne lo dit maestre no erats en la dita ciutat, axi que havem deliberat de scriure-us altra vegada del dit fet. Per que, senyer, molt affectuosament vos pregam que asietets e apuntets ab lo dit bon home de maestre lo nom del qual ignoram que li placie venir açi per tractar e concordar ab ell del regiment de les dites scoles. E hauriem singular pler si vos, senyer, hi fossets ab elles, car sens tot dupte per contemplacio vostra e per la notable fama que vos, senyer, li fets la qual indubiament crehem esser axi nosaltres finarem ens conviurem ab ell del regiment de les dites scoles. E de aço vos placie, senyer, penra carrech e haver-hi diligencia segons de vos, senyer, indubiament confiem. E si alcunes coses podem fer per vostra venerable saviesa scriveus aquella ab plenera confiança. Scrita en Cervera, a 1111 de setembre, any M.CCCCXX.

Los pahers de la vila de Cervera, senyer, a tota vostra honor apperellats.

Al molt honorable e savi senyer en Bernat Riera, mestre en Arts en la vila de Montblanch.

(Registre de Lletres, fol. 35 v.)

XXII

5 AGOSTO 1424

UN MAESTRO OFRECE SUS SERVICIOS Y SE PRESTA A SOSTENER DISPUTA PÚBLICA

Fou encara mes avant proposat per los dits honorables pahers que en lo Consell ordinari prop passat los fou donat carrech que hayen bon maestre a les scoles, per la qual cosa han scrit a Barchinona e a Leyda e ençara no han haude resposta. Empero, stants axi, es vengut hun bon hom qui diu que regira les dites scoles volenterosament, ab salari, empero, covinent. E de fet ha assignat dia a dema apres dinar per disputar ab tot hom que esser hi vulle. Perque pregaren axi matex lo dit Consell quels plaura que facen.

Sobre aço lo present Consell atenent que lo dit Consell ordinari prop passat ha remés lo fet de les scolcs als dits pahers que axi matex lo present

Consell lo ha remet, prometent haver pèr agradable lo salari que per los dits pahers sera promes al dit mestre per regir les dites scoles e totes altres coses emergents de les scoles sobredites.

(Llibre de Consells, fol. 101.)

XXIII

18 OCTUBRE 1424

LOS ESCOLARES DENUNCIAN QUE EL MAESTRO NO TIENE A BACHILLER QUE LE AYUDE

Item fonch donada una supplicacio en lo dit Consell per en Johan Brull del tenor seguent:

Per que sic provehit al indempne vexacio, engan e destebiment que es stat fet a la universitat de la vila de Cervera e singulars de aquella en fe del davall scrit e per les rahons desus scrites e posades, supliquen los studians axi de la vila com fora aquella al molt honorable Consell com les scoles sien stades provehides de hun abte maestre per lo honorable Consell o per los honorables pahers al qual maestre ere stat donat carrech apres que fonch elegit per maestre en regir les dites scoles que ell hagues e provehis en haver hun solemne Batxiller per forma e manera que fos en profit e utilitat de la cosa publica e dels venints a estudiar a les dites scoles e en gran renom de la universitat. E ell dit maestre, no esguardant lo carrech ne la honor ne lo profit de la dita vila, ha descebuda, parlant ab reverencia del dit honorable Consell, e enganada la sobre dita vila e no solament es stat dar de la universitat hoc encara es stat gran dampnatge als studians axi als strangers que son venguts a estudiar com los de aquella mateixa vila. E lo sobredit maestre ha o fet per aquest sguart volent se ves si, parlant ab deguda reverencia del dit honorable Consell, usurpar tot lo salari axi aquell del Baxiller com lo seu propi, lo qual salari li dona la dita universitat a aquesta intencio que haya haver hun bon e abil Batxiqer o companyo que li ajut a regir les scoles per forma e manera que als scolans los sie ben legit e repetit les liçons a cascu segons se acostuma de fer en tots studis; e com aço sia en gran dan de la dita vila axi per les rahons dessus dites com per los studians qui han vist mal provehides les dites scoles los quals se'n volen anar si en aço no es provehit prest, segons confien del dit honorable Consell, car lo temps es breu e molt cur car ja en aquest temps si deurie legir. Noresmensys que si los studians se'n van sera gran desonor e dampnatge de la dita universitat esguardant les crides, albarans e letres que son stades trameses en diversos lochs donant antendre que les dites scoles eren ben provehides de destres maestres axi del maestre com del Batxiller. E parlant ab deguda reverencia se sia trobat lo contrari e aço a carrech e colpa del dit maestre. E encara lo sobre dit maestre, atenant e cosiderant que hun

dels studians apellat en Johan Brull hage instigat e rēquest no una vegada mas moltes als dits honorables pahers e al maestre d'altra part, e aço per profit dels studians, que ells deguessen provehir que una vegada hi hagues un bon Batxiller, per aquesta raho lo dit maestre vuylle mal e l'age menaçat no contrastant lo menaçament per fer auca¹ e despit al dit Johan Brull vuylle lexar l'alberch on s'es acustumat tenir scoles per ço com axi matex no li lexave debades lo dit alberch. Per ço los dits studians supliquen. e requeren al dit honorable Consell que en les coses d'essus dites axi en Batxiller com en les coses que son molt avinents axi als studians de la dita vila com als strangers en totes coses hi vuyllen provchir les quals coses jatsia se deguen fer per raho e justicia encara los dits studians o reputaran a gracia singular.

(Llibre de Consells, fol. 134.)

XXIV

27 SEPTIEMBRE 1425

MIGUEL FRANCÉS, DE LÉRIDA, SE OFRECE PARA MAESTRO

En lo qual Consell fou proposat per los honorables pahers que aci es vengut un bon hom de Leyda, appellat mestre Miquel Frances, per regir les scholes lo qual fonch hir exeminat, e segons aquells que y intrevingueren dien que es abte e soficient, per que preguaren lo Consell que li placia de acordar si'ls plaura que [sic] conduit segons los altres mestres son acostumats de conduir.

Sobre aço la major part del conseyll acorda que sie rebut lo dit mestre e conduit segons los altres maestres passats sor. stats conduits pero que haie haver bo e suficient baxeller.

(Llibre de Consells, fol. 113.)

XXV

22 OCTUBRE 1425

EL MAESTRO DE LA ESCUELA RECLAMA SEGURIDAD PERSONAL

Item fou proposat per lo mestre de la scola que alcunes menaces son stades a ell fetes per en Johan Lopig, mestre que solia esser de les dites scoles, per que pregua lo present Conseyll de provehir que si ell receix les scoles que stigue en segur.

Sobre aço lo Conseyll no acorda res.

(Llibre de Consells, fol. 116.)

1. De *auca* = alarido?

XXVI

1425

VIAJE A SALÁS EN BUSCA DE MAESTRO

Item mes, fem donar per lo dit nostre bossier an Joan Brull de la dita vila dos florins per raho de dos viatges que feu al loch de Salàs per haver mestre de les scoles de la dita vila en los quals viatges ha vagat per VII jorns ab sa cavalcadura segons apar largament per albara scrit de ma del honorable en Bnt. dez Vall a v de noembre any MCCCCXXV. i ll. II s. (Clavaria, fol. 123.)

XXVII

14 SEPTIEMBRE 1426

EL MAESTRO HA DE TENER POR AUXILIAR UN BACHILLER BUENO Y SUFICIENTE

Item, fou proposat en lo dit conseyll per los honorables pahers que com lo temps del studi se apropinque e que lo mestre lo qual han conduit que ha regit l'any pus prop passat no's curave de haver batxeller, segons han entes, la qual cosa havie promesa, perque proposen-ho al dit Conseyll que acort que se'n deu fer com ab aquell carrech sie stat conduhit affor del any prop passat, ço es: xxxx florins.

Sobre aço volch e acorda que lo dit mestre sie tengut d'aver prestament bon batxeller e per haver aquell li sie dat cert temps peremptori, ço es, x dies, per los honorables pahers e prohomens a aço assignats en lo precedent Conseyll en aço tots concorts en la admissió del batxeller. E si passats los dits x dies lo dit mestre no ha haut bon batxeller e sufficient a noticia dels dits honorables pahers e prohomens en precedent Conseyll assignats en aço tots concorts que ladonch los honorables pahers pusquen haver altre mestre e batxeller, ensemps ab los dits prohomens tots en aço concorts.

(Llibre de Consells, fol. 109 v.)

XXVIII

24 SEPTIEMBRE 1428

ARNALDO MERCENIACHS Y JUAN MARTELL SE OFRECEN PARA REGIR LAS ESCUELAS

Item fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dihent como lo temps se acosta de provehir les scoles de bons maestre e batxeller com los scolans qui volen estudiar se provehegen e cerquen la on les scoles seran millors e mils regides, e com en temps passat les scoles d'aquesta vila son stades ben regides e son una singular cosa en aquesta

vila. Per que pregaren lo present Consell hi provechisquà saviament com ara a ells es stat parlat que mestre Arnau Merceniachs per ventura les regira volenter ab lo discret en Johan Martell. Per que vegem que'ls done vigares ne deguen fer car ells ne seguiran llur voler e ordinacio.

Sobre aço lo dit Consell volch e acordá que si los dits maestre Arnau e Johan Martell volen regir les dites scoles que les regesquen segons es acostumat. E si aquells no les volran regir que los honorables pahers ne finen ab altres segons poran trobar a tota honor de les scoles e de la vila.

(Llibre de Consells, fol. 104.)

XXIX

I OCTUBRE 1430

LOS ESTUDIANTES DE LAS ESCUELAS PIDEN MEJORES MAESTROS

En lo qual Consell fou proposat per en Jachme Sarro, Anthoni Mercader, Ffrancesch Marti, en nom lur propri e d'altres scolans de la dita vila, una aplicacio del tenor seguent:

A la saviesa del honorable Conseyll exposen en Jachme Sarro, Anthoni Mercader, Ffrancesch Marti, Pau Maçana, Muntserrat Tixoneda e Berthomeu Vallebrera per si e los altres scolans e singulars de la dita vila dihents que ellis son de algun temps ença en lur appendre mal tractats, en tant que de cent anys no serien gramatichs per la mala cura que donen e han dada segons nostre experiencia los maestres e batxellers qui han regit en lo dit temps, d'on cové haver bon maestre e batxeller los quals entenen en lo profit dels scolans e no en negun art ni offici com negu no puxa be servir dos senyors. E a fer tal provisio solament pertany als Regidors de la universitat e no solament es proffit dels singulars qui aprenen mas de tota la universitat car sera bona provisio de maestre e batxeller convenen molts scolans en la dita vila d'altra part per apenre e no es dupte que no'n romangue gran profit en la dita vila e si be es principiàt un any se adobe e millore de aqui avant. Per que senyors, los dessus dits vos supliquen en les dites coses deyats treballar e fer treballar e provehir segons de vosaltres se pertany e fareu gran be als dits suplicants e a tota la vila. E si lo contrari era haurien-se'n anar en altra part per apenre, e ultra lo dan que sera de la dita vila encara sera gran carrech e desonor d'aquella.

Sobre aço lo dit Consell volch e acorda que los honorables Pahers treballen en haver bons maestres en la dita vila que rigesquen les scoles e que'n escriuen a Leyda als Missatgers que'y treballen e y fassen treballar en la dita ciutat que una vegada hayen bons maestres e si necessari hi ha de trametre'y correu que'l trameten prestament.

(Llibre de Consells, fol. 72 v.)

XXX

25 JUNIO 1436

CONTRATA DE UN MAESTRO DESPUÉS DE PÚBLICA DISPUTA

Item fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient que aci es vengut un mestre d'escoles lo qual segons quiscu pot saber ha tenguda aci una publica disputa. E segons se diu es bona e sufficient persona e fahent per les scoles d'aquesta vila. Per que pregaven lo present Consell delliberar si'l admetran o no.

Sobre aço lo present Consell volch e acorda que atesa la suficiencia e bona fama del dit mestre e per tant com es dubte que axi facilmente ne trobassen com ops fos com quiscun any lestudi de la vila perde grantment molts studians per tant provehir, volch acorda e dellibera lo dit Consell, que lo dit mestre sie conduit ab lo salari acustumat, e segons la forma dels altres qui les dites scoles han regides. Empero que en tot cas haie e sie tengut haver bo e sufficient batxeller.

(Llibre de Consells, fol. 104 v.)

XXXI

21 OCTUBRE 1438

LOS PAERES ESCRIBEN A LOS CONSELLERES DE BERGA SOBRE LAS BUENAS CONDICIONES DE LA ESCUELA DE CERVERA

Als molt honorables e savis Senyors los Consellers de la vida de Berga. Molt honorables e savis senyors: nosaltres a lo Consell de aquesta vila havem provehides les scoles d'aci per l'any present de bons mestre e batxeller per legir gramaticha, logichá, filosofia e altres arts; per ço, senyors, ne avisam vostres savieses que si en aquexa universitat haura studians que vullen estudiar que vinguen en nom de Deu açi, car ells seran ben acullits e poran estudiar, e trobaran cases si volran tenir scolans hon poran menjar e beure, e ells seran fetes totes cortesies e plaers. E sie la Santa Trinitat guarda vostra. Scrite en Cervera a XXI d'octubre del any M CCCC XXXVIII.

Los pahers de la vila de Cervera prets senyors a tota honor vostra.

(Registre de Lletres, 1438, fol. 62.)

XXXII

1441

LOS PAERES ANUNCIAN POR PREGÓN LA ESCUELA DE CERVERA

Crida del studi

Ara hoyats que'us fan saber los honorables batlle, pahers e prohomens de la vila de Cervera a tot hom generalment que hayen fills, nets, germans,

nebots o altres parents o amichs e aquells vullen instruhir en apendre ho estudiar gramaticha, logicha, filosofia, metafisicha, retoricha e altres arts que's pertanguen estudiar e apendre que vinguen aci en la dita vila per estudiar e apendre hon trobaran que los dits honorables pahers han condühits solemne mestre e batxellers, los quals los legiran e'ls faran tals actes que ells faran fruyt en les scoles, de que los pares, avis, germans, oncles e altres de lur parentat ne seran aconsolats; e los dits mestre e batxellers los aculliran rahonablement que s'en tindran per contents als richs per diners e als pobres comportaran per amor de Deu.

(Llibre de Crides, 1441-1646.)

XXXIII

12 ABRIL 1442

EL MAESTRO MAYOR DE LA ESCUELA PIDE SER CONTRATADO PARA EL AÑO SIGUIENTE

Item, fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient que a ells es vengut lo mestre major qui regeix les escoles l'any present dient los que ell regeix les dites escoles de present e ara per gracia de Deu ell ha tengudes totes bones maneres que ha pogut en be multiplicar e adobar l'estudi e a be grat de aturar aci si la honorable vila e Consell de aquella es placent, que per aura a gran gracia que volguessen a ell conduhir o donar paraula que ell l'any propvinent regesque les dites scoles, en altra manera han a la honorable vila e Consell de aquella no fos plaent ell provehira ab temps en altra part, per la qual raho ells dits honorables pahers han inquirit de sa vida e condicio e dels actes que ha fets en les dites scoles e han trobat ab los estudiants e ab altres persones. E sien stats certificats que lo dit mestre ha bon regiment e regex les dites scoles e fa be los actes bons a les dites scoles e estudiants s'en tenen molt be per contents, per que ho reporten en lo present Consell si li plaura que'l conduhesquen per l'any vinent lo dit mestre car ells ne seguiran ço que per ella sera ordonat.

Sobrè aço lo dit Consell comete als honorables pahers que se entremen ab los estudiants e altres lo dit mestre si es ábil e profitós als escolans a regir, e sabut aço e vist aço que pus ut tenir en la vila que no'ls calgue anar cerquar de ffora que'l conduesquen e'l refermen per l'any vinent en la forma acustumada que age haver batxeller.

(Llibre de Consells, fol. 50.)

XXXIV

1442

REGLAMENTO INTERIOR DE LA ESCUELA DE CERVERA

Capítols de les scoles studi de la vila de Cervera

Lo nom de ntre. Sr. Deu e de la humil Verge Maria humilment invocats.

Capítols fets, inhits, concordats e fermats per los honorables pahers e prohomens de la vila de Cervera sobre los actes e coses que lo mestre qui sera del studi de la dita vila fara e fer sera tengut per conservacio e bon stament de aquell, segons en los capítols següents es continuat, scrit e designat, en virtut del Consell de LX^a celebrat en la sala de la Paheria, a XXIII de setembre any mil CCCC XXXX dos¹.

Primo, que lo mestre del dit studi qui ara es o per temps sera l'any de son regiment haye haver bo e sufficient batxeller expert en mostrar axi en Gramaticha com en Logicha, com encara en Filosofia e axi teoricha com en practicha, lo qual mestre en lo introhit de son regiment e studi se haze a mostrar tenint questions o conclusions en la sala de la Paheria per veure e saber quin ne qual sera.

Item mes, es stat ordonat que lo dit mestre e batxeller, ells entre si concordants, se hagen a legir a continuar les liçons següents en lo temps, forma e manera següents; primo, de mati en les quatre hores ans de mig jorn lo libre apellat *Logica Vella*, que començe «Cum sit necessarium» etc. Item en apres de *Tractats*. Item a la setena hora, la *Declinacio e Proverbi e Catho e Contemptus*, legint ne a principi per los qui son principians de III en quatre parells, los quals *Catho e Contemptus* se hagen a legir e passar dues vegades de la festa de St. Luch fins a Sent Johan per bone usança e costuma. Item, *Thobies*, lo qual a Sent Johan de juny haste sie legit e acabat. En apres la liço de *Alexandre*, següint les liçons que ja hi son designades en los libres e segons es acostumat legir. Item en apres la liço de *Doctrinal*, les quals totes e sengles liçons los dits mestre e batxeller hagen a legir be e diligentment de les dites quatre hores de mati fins a hora de mig jorn o fins en la onzena hora segons lo temps que sera de quaresma o de carnal.

Item, mes han ordonat los dits honorables pahers que los dits mestres batxeller, apres dinar lo matex dia hagen e sien tenguts a legir e continuar les liçons següents, començant a les dues hores tochades apres mig jorn: ço es, una *Declinacio*, en apres repetir la liço de *Doctrinal* legira per lo mati. Item, la liço de *Breart*, ço es quatre differencies, començant als noms ço es: «Est pater hic cura» e quatre de *Verbs* començant «verbum quadruplici» e crexent los dies crexer hagen les liçons segons be sera vist als dits mestre o batxeller. Item en apres hun *Proverbi* per los maiors ab declaracio de notes.

1. Los presentes capitulos serian redactados en 1442, pero no debieron aplicarse, a juzgar por la cláusula final, hasta 1445.

Item, han ordonat que lo mestre qualche sie, attes que ne ha a preveure e regonexer les liçons legidoras no tingue ne tenir guos nenguns specials, com digna cosa sie que si lo special pague son salari que li sien repetides les liçons legides e bonament lo mestre aquelles repetir no porie per ocupacio de les liçons generals.

Item, mes avant es stat ordonat e pactat que los batxellers e cambres qui sufficients seran puixen tenir specials car bonament d'aquells se pertany e segons en passat es stat acostumat.

Item, es stat convengut e ordonat que per tant com en passat s'es trobat que ere algu qui debie que'l scola qui no ere affermat per special ere special que daci avant, vulles batxeller o cambrer o qualsevol altre qui dira o alleguara o demanara specialitat a algu hage a ffermar ab tota veritat que aquell tal special li sie stat affermat o per pare o per algun [...] o per si matex. E axi matex haye a ffermar sens frau que li hage llegir [...] e fets actes specials. Com experiencia haye mostrat que es stat demanat salari special a escola que tingua hoy specialitats d'aquel demanant tal salari.

Item, fou ordonat e acordat que quiscun mestre qui venra daçi avant per legir en lo dit estudi en temps de son introhit e ans que sie acceptat o conduhit e admes per legir axi lo dit mestre com lo batxeller hagen a jurar a Nostre Scnyor Deu pels seus sants quatre Evangelis que ells dits mestre e batxeller legiran en lo dit estudi començant aquell a sent Lluch e finit a sent Johan de juny be e diligentment a tota utilitat e profit dels dits scolans e segons la quantitat e qualitat de aquells e segons la materia de que legiran demanaran volran o requerran.

Item, es stat ordonat e acordat que per tant com manifesta experiencia ha mostrat e mostren en ubert que mestre e batxeller fahent declinacio no passe les regles de les parts fins a la fi, e son poch scolans qui de cor les sapien per no usar e sie turpe in minimis lo qui diu proffés esser représ, volen e ordonen que d'aci avant lo mestre e batxeller facen discusio e interoch de la part que declinada hauran o tenran entre mans, vulles sie nom, vulles pronom, vulles part indeclinable, ço es del principi fins a la fi.

Item, es stat ordonat e acordat que los diveñres lo mestre o batxeller facen declinar una comparacio e interroguar los scolans per orde de la dita comparacio segons la doctrina del mestre Guardia e tornar les liçons de la setmane, e axi matex als dissaptes facen les parts e les reggles axi que entre III dissaptes les parts sien dites ensemps ab les regles terceyant-ho.

Item es stat ordonat e d'acort que quiscuns dissaptes lo mestre e son batxeller face que en les dites scoles se dispute une questio gramatical o logical, segons la facultat e intelligencia dels dits scolans, e aquells dits scolans aprenguem de argumentar.

Item es stat ordonat per profit e utilitat dels dits scolans e bon regiment del dit estudi o scoles de la dita vila qui son membre molt singular d'aquella que cascun any en lo introhit del dit estudi sien elets e assignats dos ho-

mens com pus intelligents haver se poran, los quals miren, hogen e vegem la manera e forma del regiment e lectura del dit estudi, e si ligen segons deuen, per tant que los pares dels studians axi de la vila com deffora no perden los salaris que donen als mestres ni llurs fills lo temps.

Item, han ordonat e es stat acordat e los honorables pahers e prohomenes expressament volen que les dites liçons qui són granment utils e necessaries per algunes altres liçons voluntaries no sien jaquides ne mudades com lo acte necessari no dege preterir per lo voluntari. Encara que posat cars que aquella mutacio o jaquiment se fes de voluntat dels studians. E per semblant, la hora designada a aquelles a legir no sie en res mudada.

Item, es stat concordat que esser acabar lo libre appellat *Doctrinal* fins a pau de temps lo qui restara fins a sent Johan se hage a legir la *Metrificatura*, *accent* o *figures*, com tostemps sie stat acostumat.

Item, com sien deuyt o vint maneres de proverbiar en general, e experiencia haie mostrar en temps passat que los regents les dites scoles sens l'orde acostumat e sens sequitur hagen proverbieyat embulamadament menant les natures en tant que algu interroguar de quina nature feyen proverbis no sabie donar raho en quina nature ere, per tant han ordonat los dits honorables pahers e prohomenes en virtut del Consell de 1^a que d'aci avant los mestres o regents les dites scoles, servant orde e mutar sequitur a quiscuna natura de proverbis hagen a posar e declarar les dites natures quantes que sien, jat sie la present sola raho lo import en si e bona conciencia d'aquells qui mostrèn e reporten lo salari de aquells scolans.

Item, es stat concordat que la dita universitat de la vila de Cervera hage e sie tenguda donar al mestre l'any de son regiment per salari e treballs del dit estudi quaranta florins d'or d'Arago e de bon pes, pagadors, ço es vint florins en la festa de Nadal e los restants vint florins a la festa de Pasqua, e no mes avant.

Die sabbati XVII mensis aprilis anno a nativitate domini M CCCC XXXXV per honorabiles Ludovicum de Roqueta, Petrum Çabater et Jacobum Micaelis paciarios anno presentii ex una, et venerabilem Johannem Dominguez magistrum in artibus et bacallarium in medecina ex altera fuerunt firmata predicta capitula et omnium et singulam in ea contenta. Et probiis dictii honorabiles paciariis obligant bona dicte universitatis [...] et dictus Johannes Dominguez obliga omni bona mea et [...] jurando per dominum Deum et eius santa quatuor evangelia hec igitur.

Testes honor. Guillelmus de Tarrega in [...] et Guillelmus Asbert dicte ville.

(Actes y Negocis, fol, 43.)

XXXV

1445

PREGÓN DE LA ESCUELA

Crida del estudi

Ara hoiats que'ns fan asaber los honorables batlle, pahers e prohomens de la vila de Cervera a tot studiant o tota altra persona de qualsevol ley, sament o condicio sie qui vulle apenre de sciencia ço es Gramatica, Logica, Ffilosofia e altres arts que vinguen en nom de Nostre Senyor Deu en la vila de Cervera hon trobaran notable mestre de sciencia e bon batxeller per mostrar los les dites arts e sciencia e trobaran bones cases e aculliment en la dita vila e mercat de totes coses. E mostraran als richs per diners e als pobres per amor de Deu.

(Llibre de Crides, 1441-1646.)

XXXVI

29 JUNIO 1446

EL MAESTRO LUIS SERENA DEMUESTRA SU SUFICIENCIA Y SE OFRECE A SERVIR LA ESCUELA

Item, fou proposat en lo dit Conseyll per los dits honorables pahers dient com açi son venguts alguns dient, que si a ells e al honorable Conseyll ere placent, aço s'en venrie regir les scoles de aquesta vila un bon home ben abte e sofficient apellat [Luis] Serena. E apres ells parlaren ab lo mestre Johan qui l'any passat ha regides les scoles, e si ell entenie regir les dites scoles l'any vinent; lo qual los respòs que no ls tornaria resposta fins a sant Johan per la qual raho ells digueren al dit Serena que ell volle ans de totes coses ell tingués aci alcunes conclusions o disputa per ço que per homens de sciencia fos vista sa sciencia e son saber, lo qual [Luis] Serena de gran grat tingue e posa açi certes conclusions en les quals foren molts homens de sciencia los quals han feta bona forma al dit [Luis] Serena lo qual apres lo dit mestre Johan es vengut a ells dient los que si a ells e al honorable Consell ere placent ell regirá les escoles l'any present per que ho reporten en lo present Consell pregant aquell li placie acordar qual mestre volran regesque les dites scoles, car ells seguiran ço que per ells ne sera acordat.

(Llibre de Consells, fol. 59.)

XXXVII

22 DICIEMBRE 1447

CONDICIONES DE LA CONTRATA DE LOS MAESTROS PEDRO RIERA Y LUIS SERENA

Capitula studi ville Cervarie

En nom de nostre senyor deu sie e de la humil Verge Mare sua humilment invocats.

Capitols fets, iuhits, concordats, finats e jurats entre los honorables en Jachme Tallada, Ramon Amill, Johan Borraç e Pere de Vallebrera, pahers l'any present de la vila de Cervera d'una part, en virtut del honorable Consell de la dita vila celebrat en la sala de la paheria de la dita vila, e los honorables mestre Pere Riera e mestre Lluís Serena de e per raho de la conservacio e bon esser del studi perpetuat e actes de aquell de la vila de Cervera, los quals capitols son del tenor seguent:

E primerament es stat concordat entre les dites parts que los dits mestres entre si concordants [...] haien a legir e continuar los actes e liçons següents. Primo, de mati ans de mig jorn, les hores competents seguons als dits mestres sera ben vist fahedor lo libre apellat *Logica Vella* qui començe «cum sit necessarium ect.» En apres, de *Tractats*. E apres la *Declinacio e Proverbi, Catho e Contemptus*, legint ne a principi per los novicis de III en IIII per ells, los quals *Cato e Contemptus* se haze a legir e passar dues veguades dins l'any. En apres de *Tobies*, apres la liço de *Alexandre*. Item, apres la liço de *Doctrinal* les quals liçons totes e sengles los dits mestres haien a legir be e diligentment abans de mig jorn o fins en la onzena hora seguons lo temps que sera de quaresma o de carnal.

En apres, los dits mestres, apres dinar lo mateix dia, haien o sien tenguts legir e continuar les liçons següents, ço es: una declinacio, en apres repetir la lliço de doctrinal legida per lo mati. Item, la liço de *Ebreart* seguons als dits mestres sera ben vist fahedor legint seguons la disposició del temps.

Item, es stat concordat entre les dites parts que quiscuns disaptés los dits mestres facen per forma e manera que en les dites scoles se disput una questio gramatiqua o logiqua seguons la facultat e intelligencia dels dits studians per tant que aquells dits studians aprenguen lo mou e forma de argumentar.

Item, es stat de acort que per tant que los studians pus inclinats sien en la lengua latina que continuament la norma sia tenguda e servada.

Item, es stat concordat entre les dites parts que los dits mestres legiran en lo dit studi començant aquell a sant Lluch poch mes mes avant e continuaran aquell tot l'any be e diligentment a tot profit e utilitat del dit studi e studians: E seguons la quantitat o qualitat de aquells e la manera que legiran demanaran o volran.

Item, es stat concordat entre les dites parts que los dits mestres, o la hu d'ells, facen declinar una comperacio e interrogar los studians per orde

de la dita comperacio. E tornar les liçons de la setmana als disaptes es facen e continuen les parts e les regles passant aquelles a arbitre e conexença dels dits mestres o mestre, per forma que los actes de la setmana passada sien continuats.

Item, es stat deduhit en concordia que per tant com lo dit estudi es a perpetuacio de vida dels dits mestres que en la dita vila ni terme de aquella no's puixen tenir nengun altre estudi ni mostrar a studians gramatichs [...] per alguna altre persona fora lo estudi de la vila sots ban de cent sols, pero son ne exceptats los frares dels monastirs e covents.

Item, mes avant es stat de acort que per tant que lo dit estudi millor sia en pau, amor e tranquilat que tots los studians haien estar sots algun special, entes empero que si hi haura alsguns studians disposats per esser cambres que aquells tals sien examinats per los dits mestre o la hu de ells e aquells sien ordenats benignament en aquell grau que per ells sera ben vist fahedor seguons Deus e llurs bones conciencies anadintli que per lo honorable Consell de la vila sien eletes dues bones persones ydonees qui concorden ab los dits mestres en la eleccio dels dit cambres per ço que lo dit estudi millor sia decorat.

Item, per utilitat e profit dels dits cambres e honor de la dita vila que los cambres qui seran elets en lo dit estudi sien tals que haien hoyt almenys lo libre apellat *Albert*, de Logicha. E per ço que en lo estudi sien coneguts temuts e honrats per los studians que quiscu dels dits cambres sia tengut de fer una repeticio en general de *Doctrinal* e l'altre cambrer haie a fer altre repeticio del *Pere Ispa* (?) alternant les liçons los dits cambres. E si tants cambres provetes hi havie que aquells sien tenguts de repetir o legir lo *Cato* o *Cotemptus* en general a coneguda dels dits mestres, seguons Deus e llurs conciencies ab los dits prohomens de la vila.

Item, es stat concordat que per tant que los studians qui declinaran en lo estudi de la present vila pus promptament tropien provisors que nengun student no guos ne presumesque prenré studians o dexebles legistes ni affermar aquells de santa Maria de setembre fins a sant Lluch sots pena o ban de L sols

Item es stat concordat entre les dites parts que los dits mestres haien e sien tenguts de continuar lo estudi tot l'any pero que passat sant Johan e no abans la hu o l'altre dels dits mestres puxen anar si's volra en altre part per via de hoyr o avançar se o visitar o altres negocis fer pus la hu de ells continuament lige en lo dit estudi.

Item, es stat concordat que encara que qualsevol dels dits mestres pre-moria al altre o segons cars forçat que no pogues aturar en la present vila, en los dits cassos e quiscu d'ells lo mestre vivin o ramanent haie e sie tengut de haver hun bon batxeller a conexença dels honorables pahers de la dita vila per forma lo dit estudi sia ben provehit.

Item, es stat concordat entre les dites parts per be, profit e utilitat dels studians e bon regiment del dit estudi qui es membre molt singular de la

dita vila que quiscun any sien eletes dues persones abonades les quals miren hagen e vegem la manera e forma del regiment e lectura del dit estudi e vegem si ligen seguons deien per tant que los pares dels studians no perden los salariis qui donen als mestres ni lurs fills lo temps.

Item, es stat deduhit en concordia e los dits honorables pahers expresament so retenen e volen que les dites lçons voluntaries no sien obmeses ni mudades com lo acte necessari no dege preterir per lo voluntari encara que aquella mutacio e jaquiment se fes de voluntat dels studians o la mes part d'ells.

Item es stat concordat entre les dites parts que la dita universitat haie e sie tenguda donar de salari als dits mestres cascun any per remuneracio de llurs treballs sexanta florins d'or d'Arago e de bon pes, paguadors, ço es, la meytat lo dia o festa de santa Maria de ffebrer e l'altre meytat a la fffesta de santa Maria d'Aguost. E mes empero que si per ventura lo dit estudi se desbaratave algun any o anys per via de mortaldats que los dits mestres no perdessen res del dit salari pus no stigues per los dits mestres ne fos culpa de aquells.

Die veneris, XXII mensis decembris, anno a nativitate Domini M^o CCCC XXXXVII per hon. Jacobum Tallada, Raimundum Amill, Johannem Borrax et Petrum Riera et Ludovicum Serena magistros studii dicte ville. E per altera promittentes dicte partes tenere, complere et servare dicta capitula et omnia et singula in eis contenta juxta eorum seriem et tenorem obligantes dicti paciarii nomine universitatis omnia bona mobilia et immus et dicti magister omnia eorum bona nostro et imo juvantes dicte partes per dominum Deum et eius santa quatuor evangelia et promittentes tenere et complere sub pena quinquaginta lb. barch.

Testes sunt Jacobus Johannis, junior; Bartholomeus Capolat, Vincencius Beçolls, agricultores.

LA CASA DE LA ESCUELA

1447

Johan Martell.

...Item dix que ha un alberch en lo barri de Sent Johan en lo qual se tenen les scoles lo qual fou de mestre Bernat Valenti presat ... 11 mil sol. (Manifest. Framenors), fol. 78.

XXXVIII

17 FEBRERO 1449

EL MAESTRO SERENA QUIERE IR A LÉRIDA A MAGISTRARSE, DEJANDO UN SUPLENTE EN LA ESCUELA.

Item fou proposat en lo dit Consell per mestre Serena mestre de les scoles de aquesta vila que com ell haze voler de anar a Leyda una termenada

e aço per que ha volentat de magistrarse en arts e en medecina, crehent que sera honor e augmentacio de les scoles e studi de aquesta vila e plaher de la vila e singulars de aquella, per que'ls sopleque e pregue ell pero jaquint aci en les scoles un bon hom e be spert que do axi bon recapte com ell en les dites scoles ensemps ab los batxellers bons e ben abtes que ell te ja en les dites scoles, de que per gracia de Deu lo studi ha bon recapte e los studians se tenen be contents e l'estudi esta vuy be, los placie li vullen donar licencia ell puxe anar a Leyda qual que mesada per fer se mestre segons damunt dit es e aço los haura a gracia singular.

Item dix mes que la vila deu per lo salari del any passat a ell e a mestre Riera que ere companyo seu lo dit prop passat any xxx florins per la part del dit mestre Riera dels quals xxx florins hi ha deu florins seus per pacte fet entre ells abdosos per que'ls sopleque los placie li facen donar e pagar los dits x florins seus e aço los haura a gracia.

Sobre aço lo dit Consell volch e acorda que aço sie remes als honorables pahers que vegem si lo dit mestre Serena jaquesque home abte e sufficient e que sie per regir les scoles e plasent als scolans. E si ho fa que hage licencia de un mes per magistrarse segons ha demanat e no en altra manera. Tant com als [...] que demane lo Consell no provehi ni acorda res. (Llibre de Consells, fol. 30 v.)

XXXIX

3 DICIEMBRE 1449

CUESTIONES CON EL MAESTRO PEDRO RIERA POR AUSENCIAS QUE TUVO

Item, fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient que açi es vengut lo honorable mestre [Pere] Riera, lo qual en temps passat pacta e capitoleya ab la vila ab mestre Serena ensemps de tenir e regir les scoles d'aquesta vila e juraren los capitols los quals son perpetuals, e fou ensemps que si per mort la hu o l'altre dels dits mestres defalie o morie que lo sobre vivent romangue mestre havent altre mestre o batxeller e qui [...] e si per necessitat havie a fer ausencia per algun cas que axi matex lo restant romangue ab la forma davant dita. E per raho de cert beniffet que lo dit mestre Riera pledeyave ell hach a fer certa ausencia e ara ell ha acabat son negoci es vengut açi e tornat per regir les scoles e servir son jurament e ells per tant com lo temps de les scoles passave lo dit mestre Serena haurie associat a ell hu que diuen mestre Pasqual ab assentiment lur reporten ho en lo present Consell quels placie hi vullen acordar en forma que les scoles sien ben regides e la vila ne report honor e profit a ells non romanguen ab carrech.

Sobre aço lo dit Consell volch e acorda que, attes que los honorables pahers han ja provehit ab assentiment lur lo dit mestre Pasqual es entrat

en lo dit regiment de les scoles e remoure lus ara serie carrech llur que no [sie] tochat si no ab concordia e beneplacit dels altres mestres ço es de mestre Serena e de mestre Pasqual pero que al dit mestre Riera no li sien donats los xx florins que demanave si per justicia li poden esser levats.

(Llibre de Consells, fol. 161.)

XL

22 JULIO 1452

LUIS SERENA, MAESTRO Y MÉDICO

Item, fonch proposat en lo dit Consell de LXª per lo honorable mestre Lluís Serena, mestre del estudi de la dita vila, dient que ja sab la gran prudencia dels honorables pahers e consellers com dies ha ell es conduhit per tenir e regir lo estudi de aquesta honorable universitat e pensant se ell haver hun gran util profit del dit estudi per lo cars del juhi divinal de les morts qui assovintadament se continuen ell no ha reportat proffit de aquell ans de altra part e ab son art de medecina a a encertar son viure. E per que novament ha entes se demane esser feta conduccio de metges ell suplique lo present Consell li placie fer li tanta de gracia que per tant com ell ha titol de medecina li vullen fer alguna subvencio e donar salari algu per la dita medecina saltim per que haie titol de esser conduhit per la vila. E aço reputara a gracia singular.

Sobre aço lo dit Consell de LX volch acorda, provehi e ordona que sie remes a altre Consell de LX celebrador com ben vist sie als senyors de pahers.

(Llibre de Consells, fol. 101.)

XLI

1453

SALARIO DE LOS MAESTROS SERENA Y CASTELLS

Item, fem donar e pagar per lo dit nostre clavari, a xxviii de janer del dit any MCCCC LIII, a mestre Luis Serena e a maestre Castells, mestres de les scoles, trenta florins d'or e de bon pes en paga prorata de aquells sexanta florins que la vila los done de salari tots anys per regir les dites scoles, los quals trenta florins son per la pensio del any present qui comença a correr lo dia de sant Luch prop passat e de la paga de la festa de Nadal prop passat; ani apocha en poder del dit notari los dits dia e any xvi llr. x s.

(Clavaria, fol. 74 v.)

XLII

13 ENERO 1455

LOS MAESTROS DE LA ESCUELA SE QUEJAN DE LOS ALOJAMIENTOS DE LOS ESTUDIANTES

Item, fou proposat en lo dit Consell per los mestres de la scola dient que açi ha molts scolas que no troben providents e mengen en alcunes cases pagant certum quit (?) al senyor de la casa e ara lo impositiador del vi demane impositio del vi que beuen, per la qual raho los senyos de les cases hon menjaven no'ls volen sostenir, de que es seguira que los scolans no hic veuran ans aquells que hic son [...] per que soplighen lo present Consell vulle provehir que los dits scolans no paguen impositio del vi que beuran.

Sobre aço lo dit Consell, ates que aço serie gran e no's pertanya a aquest Consell, remeteo al Consell de la LXª.

(Llibre de Consells, fol. 18.)

XLIII

25 OCTUBRE 1456

CARENCIA DE CASA DONDE PUEDAN LEER LOS MAESTROS

Item, fonch proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient com lo temps de les scoles es vengut e los mestres volen legir, mas en Johan Martell no'ls vol jaquir la casa dient que ell si vol star, ates que no li volen dar lo salari o loguer de la dita casa de que stan en gran perplex. E axi matex es stat parlat que en temps passat lo mestre qui regie les scoles no havie sino quaranta florins de salari de la vila. E ara han ne sexanta per que serie bo que los vint florins fossen relevats, pero per raho de certs capitols que y ha entre los mestres e la vila stan se axi, que no, si ha procehit en res. Reporten ho tot al present Consell que en tot hi provehesquen saviament, car ells son prests fer tot ço e quant scra deslberat e acordat.

Sobre aço lo dit Consell volch, provehi, acorda e deslbera que aço sie remes als senyors de pahers de conduhir o logar aquexa casa o altrc la on ne tropien. E axi matex si troben de consell de aquella casa del dit Martell puguen per força fer obrar que la li facen obrar parlant ne ab los honorables advocats e ab lo consell de aquells, e aquella se aturen ab ops de les scoles pagant li son loguer. E que los mestres ligen e continuen les scoles segons es acostumat.

(Llibre de Consells, fol. 143 v.)

XLIV

31 AGOSTO 1458

DECISIÓN SOBRE EL LOCAL DE LAS ESCUELAS

Item, fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient que lo fet del studi e scoles se acoste per la qual raho mestre Serena los es vengut dient que en Martell, de qui es la casa de les scoles, no vol jaquir les scoles, jatsesie aquelles scoles sien malmarroses e totes sclafades e perilloses reporten ho en lo present Consell que'ls placie provehir hi saviament.

Sobre aço lo dit Consell volch acorda que sie romas als senyors de pahers que haien scoles en aquell loch de la dita vila que be'ls sera vist e a aquell temps e per aquell for que poran en forma que l'estudi haie bon recapte. E per tant com les cases den Martell son molt perilloses de penre hi un gran dan los scolans. E attent que ya n'an parlat dues vegades an Martell. E lo dit Martell diu que la vol per a si matex e que vol que hi capien los pahers que en nenguna manera no les fahien.

(Llibre de Consells, fol. 78.)

XLV

16 SEPTIEMBRE 1458

DIFICULTADES PARA DISPONER DE LA CASA DE LAS ESCUELAS

Item, fou proposat en lo dit Consell per los dits honorables pahers dient que per lo Consell prop celebrat fou acordat sobre les scoles en certa forma per raho de certes querimonies que foren fetes del Martell, segons en aquell es contengut e en lo acort de aquell. Per la qual raho ells han treballat e cerchat haver scoles. E havent trobat la casa den P. Ramon de Copons. E com han volgut que la buydassen e que si mudassen e son hi exits alguns debats per la qual raho no han poguda haver la possessio. E apres ells han parlat ab en Martell lo qual s'es molt scusat, offerint se a ffer tot ço que deye e sie tengut e ço que per los honorables pahers sera consellat. E axi matex en lo dit Consell fou mestre Serena, lo qual feu una proposicio e rahonament. E a la darrerria dix e offeri que en tota part on los senyors de pahers volran ell tenra les scoles. Reporten ho en lo present Consell que'ls placie provehir hi saviament, car ells ne seguiran tot ço que per ells sera provehit e acordat.

Sobre aço lo dit Consell o la mayor partida de aquell volch e acorda que los senyors de pahers no contrestant qualsevulles paraules carregoses que fossen dites per en Martell que les scoles se tinguen alli, no obstant lo loguer que havien fet de les cases den Copons, on es acustumat pero que en Johan Martell haie adobar les scoles e cubertes de aquelles, en forma que

los scolans e studians stiguen sens perill a conexença dels honorables pahers. E que lo loguer se face a voluntat dels pahers.

N'Anthoni Bonet, que sta e persevere en lo Consell prop celebrat sobre lo dit fet. Bernat Vall, idem. Anthoni Ratera, idem. Andreu Salver, idem. (Llibre de Consells, fol. 83o.)

XLVI

24 MAYO 1459

ACUERDO DE ARREGLAR LA ESCUELA

Sobre la qual proposicio dit magnifich Consell determena y conclougue que per ara dits honorables de pahers procuren en adobar dit estudi lo millor poran en que no vingue a total rohina fahent ho mirar a persones [...] y lo que aquells diran tenen necessitat de obrar se obren y recorreguen apres no vingue a terra.

(Llibre de Consells, fol. 30.)

XLVII

1460

LA CASA DE LA ESCUELA

Agusti Martell.

...Item un alberch en lo barri de Sent Johan en lo qual se tenen les scoles lo qual fonch de mestre Bnt. Valenti, presat 11 mil sols. (Manifest. (Framenors), fol. LXXVII.)

XLVIII

8 FEBRERO 1466

DEUDAS CON EL MAESTRO SERENA

E mes fonch proposat per lo dit mestre Serena dient com la vila li es obligada de VIII o VIIIH pensions dels salaris que li donie per raho de les scoles fora lo temps de la guerra, per semblant los haurá molt a gracia com ho haia molt mester lo vullen socorrer; e sab ell que en Leyda, Angle-sola e altres parts son degudes de bones quantitats de pensions de les quals la vila fa huy poch compte. E si li'n era fet loch e cessió ell se trebayllaria en haver les e la vila hauria poch. E de aço penra carrech per amor de la vila.

Sobre aço lo dit honorable Conseyll acorda e comes als senyors de pahers proveSCAN sobre les dites coses segons a lurs savieses sera ben vist fahedor.

(Llibre de Consells, fol. 28.)

XLIX

3 SEPTIEMBRE 1469

ACUERDO DE CONTRATAR DE NUEVO AL MAESTRO LUIS SERENA

E mes fonch proposat en lo dit Conseyll per los senyors de pahers dient com no ignoren los qui açí son com lo temps del estudi se acoste e aurien algun sentiment com los de Tarregua se'n volrien portar mestre Serena per tenir lo estudi en Tarregua, e per quant es molt util en aquesta vila haia estudi axi en aprofitar los fills de la vila com encara lo util que hich fan e guany que hich volien donen los studians que hich venen e per ço com ells ne han potestat de conduir [...] lo dit mestre Serena sens lo present Conseyll [...] al present Conseyll que per los sguarts damunt dits e altres conduir lo e dar potestat a ells o altres qui haian carrech de conduir lo.

Sobre aço lo dit honorable Conseyll volch acorda e comes als senyors de pahers que ells puxen conduir lo dit mestre per tenir e regir les scoles de aquesta vila l'any vinent per aquell preu o stipendi que ab ell se poran concordar e a ells sera vist fahedor e aquell preu o stipendi obligar e prometre pagar segons que's poran concordar ab ell, car lo present Conseyll los done sobre aço tanta potestat com lo present Consell ha; aço que costara que sie pres a compte als senyors de pahers.

(Llibre de Consells, fol. 52.)

L

1475

CAPITULACIONES CON EL MAESTRO LUIS MANDOLL, DE XÀTIVA

En nom de Nostre Senyor Deu e de la humil Sanctissima Verge Maria, mare sua, sie, amen.

Capitols fets, inhits e concordats entre los honorables en Johan Moxo, Anthoni Domingo, Pere Verdera e Johan de Plegamans, pahers l'any present e desus scrit de la vila de Cervera, havent plen poder en aquestes coses del honorable Consell de aquella, celebrat en la Sala de la Paheria de la dita vila a dos del mes de març prop passat de una part, e lo Rvt. Mossen Luys Mandoll, mestre en Sacra Pagina, mestre en Arts e batxeller en medicina, de la ciutat de Xativa, regne de Valencia, de la part altre, sobre lo regiment del estudi de la dita vila del any prop sdevenidor qui començara en la festa de sen Luch prop venidora e finira en l'altra festa de sent Luch del any setanta sis.

E primerament es stat concordat entre les dites parts que lo dit reverend mestre Luys Mandoll haic a tenir a tot son carrech, conduccio e stipendi hun bon batxeller en lo dit estudi o persona equivalent en aquell ab ell ensemps per legir e repetir les liçons per als studians qui en lo dit estudi seran.

Item, es stat concordat entre les dites parts que lo dit reverend mestre Luys Mandoll haia e sie tengut legir per tot lo dit temps de un any en lo dit estudi e scòles de la present vila de Cervera les liçons ordinaries legir, ço es: en los actes de gramaticha haia a ffer la declinacio matinal ço es a les VII hores de mati. E apres hage a legir en general lo *Catbo*, *Contentus*, *Tbobias*. E en apres legira la liço de *Alexandre*; successivament legira la liço de *Doctrinal* tot aço ... com es acostumat abans del mig jorn. Mes avant, apres lo dinar, fara la *Declinacio* en general ab lo *Proverbi* als maiors en la forma solita. E aço fet per son spai legira la liço de *Abreart*; de les quals liçons ab son batxeller donara orde en les repeticions de aquelles fahedores per les hores e temps del dia acostumat. [...] en la nit provehira en ses liçons e fara proverbi e declinacio segons lo bon costum.

Legira de Logica

Primerament, seguint l'orde de studis generals per semblant de aquest legira demati en l'alba la liço dels *Tractats de logica* ab aquelles addicions que fer volra hagut sguart a la disposicio, intelligencia e facultat dels *studians qui seran auditors en lo dit estudi*, la repeticio de la qual liço de Logica remetra a son batxeller la hora oportuna.

Es concordat mes avant entre les dites parts e promes per lo dit mestre que si oportunitat haura e per los studians auditors sera demanat esser-los legit altres tractats de Logica, com es proposicions, selogismes, ampliacions, appellacions, terminus in quem maior o menor, consequencies, passos e altres tractats moderns o antichs que aquells e altres a demanda dels dits studians logichs o de la maior part de aquells haia e sie tengut legir [...] com demanat sera e los dies o comportaran.

Mes avant, si per ventura en lo dit estudi venran studians tant provectes e sabuts que demanassen esser-los legit de filosofia, la methefisicha, segons la oppinio del doctor qui'ls occorreria que no'ls sie negat ans lo dit mestre si hage a dispenre.

Es mes avant pactat e convengut entre les dites parts que lo dit mestre e batxeller començades les liçons segons dessus es dit lo dia de sent Luch facen o fer puxen lo penyorament als dits studians en los dos terminis acostumats ço es la setmana abans de Nadal per la meytat de lur stipendi del general e la setmana abans de la setmana santa a la paschua exhigint de quiscun student gramatich e logich per quiscun penyorament huyt sous e tres diners. E aço per lo general. Item deis doctrinalistes, gramatichs e logichs no [...] cinch sous e sis diners per quiscun penyorament e de quiscun pertiste tres sous per quiscun penyorament. E de quiscun legiste dehuyt diners per quiscun penyorament; del qui apenra ser salms vesprals e hores dotze diners per quiscun penyorament. E finalment de quiscun beceroliste VI diners quiscun penyorament. E que mes avant dites taxes no puxe exhigir ni haver sots les pena e jurament daval scrits.

E salvat empero al dit mestre e a son batxeler que si en special conduiran los dits estudiants en gramatica, logicha, philosophia, metaphisica e altres facultats e en legir e apenre que els sie a lur francha voluntat e arbitre haver e rebre segons concordar poran ab aquells a lurs conductors.

Item, es stat concordat entre les dites parts que en haver acabats de legir los *libres de pobesia* que començara al principi del dit estudi que lo dit reverent mestre haia e sie tengut legir alguna obra moderna en general als estudiants ço es lo *Terenci* o *Virgili*, les *Epistoles de Senecha* o lo *Sallusti*, *Cathelinaria* o *Iugurta*, èct. Entes empero que si algunes altres persones fora del studi venien ni volien hoir alguns dels dits libres se hagen a concordar ab lo dit mestre reverent.

Item, [es] stat concordat entre les dites parts que lo dit mestre reverent hage de stipendi dels estudiants segons es acostumat pagar en la vila de Tarregua e segons l'any prop passat mestre Malet e mestre Maior ha exigit dels estudiants en la dita vila de Tarregua.

Item, es stat concordat que lo dit mestre reverent haia e sie tengut conduir les cases qui son dels hercus del discret n'Agosti Martell hon lo dit estudi se acostuma tenir en lo barri o carrer de Sent Johan en la qual conduccio la vila li haia ajudar de la meytat del loguer que costa la dita casa.

Item, es stat concordat entre les dites parts que lo mestre reverent haia de la vila per tenir e regir lo dit estudi seguons damunt es contengut per temps de hun any vint lliures barchinoneses, les quals la dita vila li haia a pagar per terços, ço es, de tres en tres mesos.

Item, es stat concordat entre les dites parts que lo dit mestre haie de stipendi dels estudiants ço es de doctrinalistes e dels qui hoiran de logicha de quiscu dos florins d'or pagadors en aquesta manera, ço es: I flori a Nadal e altre flori a Pascha.

Item, es stat concordat entre les dites parts que no sie alguna persona de qualsevol ley, stament e condicio sia qui fora lo dit estudi guos tenir estudiants alguns dins la vila de Cervera ni termens de aquella ni legistes ni en altres facultats, sots pena de [en blanco].

Item, es stat concordat entre les dites parts que lo dit mestre haia de stipendi de la vila xx ll. pagadores entre dues terces les quals li haien a esser pagades a sent Johan primer vinent. E que la vila li haia a pagar lo loguer de la casa hon se tendra l'estudi.

LI

29 MAYO 1485

CONVENIENCIA DE ADQUIRIR LA CASA DEL ESTUDIO

Per lo semblant es stat preposat per los senyors de pahers dient com quiscu sab com en aquesta vila no ha loch rahonable sino la casa del

studi hon vuy es, la qual sta tota per perdres e aquell de qui es noy vol metre la obra que serie necessari, per ço o reporten al present Consell que'lls placie que la vila compras la dita casa per algun preu rahonable que vingues en ma de la vila per que nos perdes car quiscu pot veure quant util fan als fills de vila lo estudiar, per tant o reporten al present Consell los placie provehir com se pertany.

Sobre aço lo honorable Consell deslibera que attes que aço se sguarde al Consell ordinari o remet a naquell.

(Llibre de Consells, fol. 39.)

LII

20 AGOSTO 1485

ACUERDO SOBRE MEJORAR LA CASA DEL ESTUDIO

En lo qual Consell es stada presentada una cedula en paper scripta per lo venerable en Johan Mulner, studiant en Arts, la qual es del tenor seguent: «A les magnificencies e degudes reverencies incasant... [no sigue].»

Sobre aço lo honorable Consell attes que del studi s'en segueix gran benefici a la vila e honor e util a tots aquells qui venen al studi de aquella e vist la dita casa esser molt disposta a naquell en lo loch construhida, per ço deslibera e acorda que la casa del dit studi sie adobada e neta de perill en aquesta forma que si la vila sabie bestraure an Pere [...], que es senyor de la dita casa, per lo loguer de dos o tres anys per lo que haurie mester en adobar dita casa pus fos levat lo que costara quiscun any del salari del mestre del dit studi segons es acostumat. Donant poder lo dit Consell als senyors de pahers ab aquella promenia si volran pendre en conduhir aquell mestre los parra per aquell salari que concordar poran e fer a fermar qualsevol capitols ab totes letres necessaries ab obligacio dels bens de la universitat.

(Llibre de Consells, fol. 51 v.)

LIII

1490

LA CASA DE LA ESCUELA

Pere Serra, notari.

...Item un alberch en lo barri de Sent Johan en lo qual se tenen les scoles lo qual fou de mestre Bnt. Valenti, presat setanta lliures ... LXX lb.

(Manifest. Framenors), fol. 23.)

LIV

6 JUNIO 1491

DISPOSICIONES SOBRE EL ARREGLO DE LA CASA DE LAS ESCUELAS

Fonch proposat per lo honorable mestre Lluís Serena mestre en arts de la vila de Cervera que com per ella moltes vegades fos estada exposada en semblant Consell la indisposicio de la casa on se te lo estudi de la present vila dient que tota se derroque e se plou e mal fornida de cambres e que los studians com vehen tal casa no y volen aturar ans se'n van a altres parts, lo que es gran dany e vergonya de la present univervitat, que fos placent als regidors la adobassen o fessen adobar e obrar per forma que hi hagues tal disposicio com se pertany. E no s'es fet fins açi, per ço ell, qui te lo carrech de dit estudi, vos supplique e raquer que vullau entendre e fer entendre en la reparacio e adob de dites cases. E que serie cosa molt util e necessaria a la comunitat que la casa se compres a obs de la universitat e que si donas bona disposicio. Sino que certament ell de aqui avant renunciara al dit estudi e no s'en curara mes, com sie cosa vergonyossa estar en la manera que sta, per que supplique al honorable Consell hic vulle provehir.

Sobre aço lo dit honorable Consell vist quant es util cosa a la universitat e singulars de dita vila tenir bon estudi e bones cases per a la sustentacio de aquell e quant be se'n segueix en fer molts homens de sciencia e llevar ydiotes, volch, acorda e provehi que del salari que mestre Serena done an Pere Serra senyor de les dites cases per lo loguer de dites cases que dita casa sie obrada e reparada per forma que si puxe be habitar e star. E si cars es que dit Serra es ja pagat en tal cars remetem la provisio fahedora als senyors de palhers.

(Llibre de Consells, fol. 28.)

LV

[...]

LOS MAESTROS PIDEN QUE LAS ESCUELAS TENGAN CASA PROPIA Y BIEN ACONDICIONADA

Com sia cosa certa e a tota persona manifesta les comunitats que no han cases propries, estudi o scoles, esser gran discontentacio dels studians e tals comunitats encorreguen en gran infamia e aço per respecte de aquelles comunitats les quals han cases propries e no res menys sen segueixen o sen poden seguir grans enugs, damnatges e inconvenients als maestres o ad aquells qui tots anys han novellament a logar, specialment com lo logader te per dit fer pasar los contrahens a sa volentat axí com per speriencia s'es trobat e cotidianament se trobe e les dites coses donen gran despo-

blacio en l'estudi e gran vexació als maestres; per tant, los maestres de la insigne vila de Cervera, humilment supliquen al molt honorable Consell de aquella li sia placent comprar o en altra qualsevulla manera provehir e de cases propries axi com altres comunitats fan les quals no son tant valents ni tant potents com aquesta en partit que coneguen los estudiants de la dita vila e altres de fora vila esser tan be aleugats e reportats com en loch e comunitat de tot lo principat en lo dit cars. E si axi sira per lo dit honorable Consell deternat plau o plaura als dits maestres axi com prenen e han costumt penre de pensio sexanta florins de la dita vila lis sien tornats a cinquanta e aço per exir de gran treball e vexació de novellament logar tots anys e star a merce de persona o persones que no volen considerar lo mal temps ni article de aquell axi com es stat en lo pasat e se mostre piyor en lo present.

Item supliquen los dits maestres per lo dit Consell sian elegits dos prohoms los quals agen carrech en semps ab los dits maestres cerquar col·locacions o providents als estudiants de fora vila en perit que los dits scolans o estudiants se digan esser ben favorits en la vila de Cervera, e jat sia que totes les dites coses stiguen en gran raho fundades e sien gran haugment e ben avenir de la cosa publica, los dits suplicants ho reputaran a singular gracia e merce.

(Suplicacions al Consell, s. xv.)

LVI

2 AGOSTO 1497

CONTRATA CON EL MAESTRO DE LAS ESCUELAS PEDRO PANADÉS

Capitolls de les scoles del any M CCCC LXXXVII

En nom de Nostre Senyor Deu e de la sua beneyta mare la humil Verge Maria sie amen.

Capitolls fets, inhuits, concordats e finats entre los magnífichs e honorables micer Marti de Muntclar, micer Pere Karles de Albalat, micer Efranci Salvador e n'Anthoni Bonet, pahers l'any present e deius scrit de la vila de Cervera de una part. E lo venerable mossèn Pere Panades, mestre de les scoles de arts de la present vila de Cervera, de la part altra sobre lo regiment del studi e scoles de arts de la dita vila del any corrent qui començara en la festa de sant Luch primervinent e ffinita en la festa de sant Johan de juny del any Mil CCCC noranta huyt.

E primerament es stat concordat entre les dites parts que lo dit mestre Panades hage e sie tengut a tot son carrech e stipendi conduir e haver hun bon batxeller abte e sufficient e ben morigerat per regir dit studi ensemps ab lo dit mestre Panades, a coneguda dels dits senyors de pahers.

Item, es stat concordat entre les dites parts hage e sie tengut ab molta

diligencia e sollimmat de legir de *Gramatica* e de *Logica* e de *Philosofia*, *Metafisica*, *Poesia*, juxta les facultats e ocurencia als estudiants necessaries e oportunes encarreguant-ne les consciencies dels predits mestre e batxeller aixi en la forma acostumada com als, juxta les familiars dels estudiants e encara a conexença dels dits senyors de pahers qui ara son e d'aqui avant seran durant lo temps del dit estudi.

Item, es stat concordat que los dits mestre e batxeller sien tenguts a les festes e als diumenges legir lo *Tulli de micina*, les *Pedotxes* e de *Senectute* e legiran de les dites obres quiscuna festa e diumenges una liço, e simes los *pairames*.

En los altres dies feyners hagen e sien tenguts dits mestre e batxeller o altre dels segons se concordaran una liço de *Lógica* a les quatre ores de mati a la voluntat de la maior part dels estudiants segons en altres studis es be e degudament acostumat e practicat per tots aquells termens e formes que's pertany e be e decent mes com se meresca e de ell's s'espera.

E mes faran declinacio ab son proverbi segons se mereix e's pertany en semblants actes per utilitat dels estudiants per ço que pus lurs pares e mares guasten e despenen lurs sustancies que dits estudiants aprofiten.

E uns legiran *Catbo* e *Contentus* e altres obres que seran vists als dits mestre e batxeller e encara als dits senyors de pahers.

E mes legiran la liço de *Therensi* de mati, e la liço de *Doctrinal*.

E lo *Virgili* la hora que mes oportuna per los dits mestre e batxeler e estudiants deslberada e assignada.

En apres a la una hora apres dinar, faran repeticio de *Doctrinal*, *Catbo* e *Contentus* e altres coses segons en semblants studis es acostumat es [...] de fer per be e utilitat dels dits estudiants e descarrech de les consciencies dels dit mestre e batxeller.

E mes a les dues hores la liço de *Virgili*, de les *Eneydes* de *Virgili* o segons los parra hora mes condecet.

E mes a les quatre hores lo *Salusti* o *Tulli* de oficis o alguna altra obra que sie mes util als dits estudiants segons als dits senyors de pahers, mestre e batxeller sera vist fahedor.

En apres faran lo proverbi maior.

Item, es stat concordat que los dits mestre Panades e batxeller hage los salaris dels predits estudiants acostumats rebre e exhibir en l'estudi de la present vila de Cervera axi en general com en special convenint se los predits estudiants ab los dits mestre e batxeller per los stipendis e salaris entre ells stipulats o stipuladors per la forma per ells sera concordada juxta dicta evan. per laboribus sustenendis [...] taxat hauran los salaris deguts e rasonables segons es acostumat comunament en dita vila e altres semblants studis la solucio dels quals salaris se age affer en dues eguals pagues ço es a Nadal a Paschua de resurreccio.

Item, es stat pactat e concordat que lo dit mestre Panades hage de la dita vila per tenir o regir lo dit estudi segons damunt es dit per lo dit temps

vint lls. barchinoneses les quals la dita vila hage a pagar per terces ço es de tres en tres mesos.

Item es stat concordat e en pacte expressament deduit entre les dites parts que'l damunt dit mestre Panades del damunt dit salari hage e sie tengut conduir e loguar les cases dels hereus den Agosti Martell, quondam notari de la dita vila, per a tenir dit estudi.

Item es stat concordat entre les dites parts que no sia algun qui guos ni presumescha tenir estudi ne estudiants axi legistes com peristes, gramatichs ne altres dins los limits o termens de la present vila de Cervera sots pena de deu lliures barchinoneses e aço per benefici e augment del dit estudi e estudiants.

Item es stat concordat entre les dites parts que los legistes e partistes agen a pagar de general en les dites dues pagues e solucions seguons es acostumat, ço es: becerolistes si diners en quiscu dels dits terminis, legistes i sou vi dns. e partistes tres sous en quiscuna de les dites collectes, los altres empero studians gramatichs e de altres facultats segons es dit damunt es concordat ab los dits mestres sien tenguts pagar.

Item es stat concordat entre les dites parts que los dits mestre Panades e batxeller puguen fer tots aquells statuts saludables e concordats als predits studians e ab totes les cohercions per drets acostumades e pertanyents als mestres per manera que los estudiants sien ben morigerats e adoctrinats de manera que dits studians hagen star a total doctrina ordinacio e obediencia dels predits mestre e batxeller.

E mes volgueren les dites parts que dels presents capitols e de quiscu de aquells sien complits e servats per quiscuna de les dites parts respectiue a la hungla.

Die 11 augusti anno a Nativitate Domini M.CCCCLXXXVII. Fuerunt firmata et jurata per dictam capitulam per dictos magnificos et honor. Martinum de Muntclar Petrum Karulum de Albalat, Ffranciscum Salvatoris et Anthonium Bonet paciarios anno currenti ville Cervarie ex una parte et ven. Petrum Panades magister scholarum artium ville Cervarie [...]

Testes honor. Ludovicus de Malda, domicellus et Anthonius Comabella Cervarie.

(Ates y Negocis, 1497.)

LVII

31 AGOSTO 1499

RECLAMACIÓN DE UN ESTUDIANTE SOBRE LA FALTA DE BACHILLER EN LAS ESCUELAS

Mes fonch presentada al dit honorable Consell per en Montornes, studiant en nom dels estudiants del estudi de la present vila, una suplicació del tenor següent: Magnífichs e savis senyors, ect.

Sobre aço lo dit honorable Consell volch acorda e dellibera e comes als senyors de pahers que ells facen en tot cars ab lo mestre de les scoles que

hage bo e sufficient batxeller segons es stat capitulat ab ell e no lo batxeller que huy te com no sie sufficient.

(Llibre de Consells, fol. 8.)

LVIII

1503

COMPANÍA CONTRATADA ENTRE PEDRO DE ARANDA, MAESTRO, Y PEDRO VILARDELL, BACHILLER, PARA LLEVAR LA ESCUELA

En nom de Nostre Senyor Deu e de la humil Verge Maria, mare sua, sie amen.

Sobre la companyia faedora per e entre lo Reverent mestre Pedro de Aranda mestre en arts de una part e lo venerable mestre Pere Vilardell de la part altra del estudi tenidor lo corrent any en la vila de Cervera son estats fets los capitols següents pactes e convencions en aquells continguts en la forma següent.

E primerament es convingut entre les dites parts que lo dit mossen Aranda [...] com a mestre maior e lo dit Vilardell com a bexeller e que los dos regucsquén e governen be e degudament dit estudi segons se deu e be es acostumat entre mestre e bexeller.

Es encara convingut entre les dites parts que lo dit mestre Aranda haia e sia téngut respondre e per fer respondre al dit baxeller per sos salaris e treballs de regir dit estudi com a bexeller la meytat de tots los salaris e emoluments ques pertanyera a pagar per tots los gramatichs logichs e altres estudiants de altres facultats qui venran a estudiar en dit estudi entes empero gramatichs devallants a general e no altres.

Volen empero les dites parts que si càrs sera, lo que nos creu, que lo numero de dits estudiants gramatichs e altres devallants a general no atendien al nombre de cinquanta que en tal cars lo dit mestre Aranda haia a responre e pagar al dit bexeller los salaris que li faltarien fins al dit numero de cinquanta com lo intent de ells sia que dit bexeller per sos treballs haia los emoluments e guanyys de cinquanta estudiants devallants a general.

E les dites coses [...] e prometen ço es la un apart a l'altra e [...] sots virtut del jurament deïus scrit e per la de cent lb. la qual de bon grat sen logre e cars que sia comesa sia guanyada la meytat de la part obedient a l'altra [...] imposen de tenir, complir e observar totes les dites coses e quiscuna de aquelles.

Die martis xviii octobris anno a Nativitate Domini MD. tercio Cervarie ffuerunt firmata et jurata dicta capitula per dictas partes presentibus testibus ven. Joannem Girones studente in aatribus et Anthonio Amat, paratore ville Cervarie.

LIX

31 ENERO 1504

PROPÓSITO DE CAMBIAR LA RESIDENCIA DE LA ESCUELA

Axi mateix es stat proposat per los dits senyors de pahers dient vuy en la casa hon tenen lo estudi tan gran mal los studians axi en la muralla com en altres parts per ço ho porten al present Consell per que per aquell hi sie provehit com se pertany.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e deslibera que vist que vuy lo estudi hon sta es gran dany a la vila e lo loch no es bo per studians que sie seryat aquell Consell que en l'any passat sobre la casa den Serena (?) axi aquella com altres es stat provehit e vegen ab los qui dita casa tenen de vendre, e a quin preu poran apuntar ab ells e ans no farien o reporten en semblant Consell los senyors de pahers per ço per aquell hi sie provehit segons li parie.

(Llibre de Consells, fol. 14.)

LX

29 FEBRERO 1504

GESTIONES PARA EL CAMBIO DE CASA DE LA ESCUELA

En lo mateix Consell per los senyors de pahers es stada feta relacio de la casa del estudi han cerquat e vist algunes e la que es millor que la den Serena (?) o de mestre Fagoll hi a mossen Bernadi Cardona e som ne venguts a algunes rahons la conclusio que dit Cardona demane acaradament cl lb. per part del dit Fagoll ho al present Consell per que [...] ha donat per que per ell hi sie provehit segons li parra.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e deslibera e comes als senyors de pahers e el senyor en Ffrancesch Ortigues vegen e miren en que poran fer baxar al dit mestre Fagoll lo preu de dita casa E si no's volien metre en la raho vegen la casa den Plegamans si scran dispostes per al estudi o den Fluvia o de altres que sien dispostes per tenir estudi e facen desliberacio del preu ab los que les compraran ab una que si al Consell plaura que en tal cas o reporten a semblant Consell per ço que per aquell sie vist e desliberat si'l pendran o no.

(Llibre de Consells, fol. 19 v.)

LXI

29 FEBRERO 1504

AUTORIZACIÓN PARA COMPRAR UNA CASA DESTINADA A LA ESCUELA

Per lo semblant Consell es stat preposat per los senyors de pahers dient que vegen que desliberen si compraran les scoles o de mestre Fagoll o altres cases que desliberen lo que'ls parra car vuy stan sens casa de estudi.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e desllibera que axi per ço mirar la casa de mestre Fagoll e de sa muller com altres lo present Consell done poder als honorables n'Anthoni Teixidor e Ffrancesch Ortigues, ensemps ab los senyors de pahers, que pusquen comprar la casa del dit mestre Fagoll per aquell preu los parra e ab aquelles pagues los sera vist e donen poder als sindichs e quiscu d'ells en fer dita seguretat donant los a tots tant gran potestat com lo present Consell donat pot, de manera de ffecte de potestat no pusque manquar.

(Llibre de Consells, fol. 23.)

LXII

13 ABRIL 1504

COMPRA DE UNA CASA PARA LA ESCUELA

Per lo semblant Consell es stat preposat per los senyors de pahers dient que en virtut de la potestat donada als honorables n'Anthoni Teixidor e Ffrancesch Ortigues han feta conclusio de la casa han comprada de mestre Berthomeu e de sa muller per al studi per preu de cent lliures. E que se ha pagar de xxv lliures quiscun any. Per ço es menester sie donada potestat al dit Sindich per fer dita seguretat.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e desllibera que per les dites cent lliures que son stats preu de la dita casa sien obligades al dit mestre Fagoll e a la dita sa muller. E per ço donen poder als Sindichs e a casqu d'ells que [...]

(Llibre de Consells, fol. 28 v.)

LXIII

27 OCTUBRE 1506

MAESTRO LUNA PIDE AMPLIACIÓN DE LAS ESCUELAS

Mes es stat preposat per dit Saliceda en nom de mestre Luna dient com en lo studi de dita vila no basten les cambres per los estudiants qui son, que supliquen al honorable Consell com al dit mestre Luna li falten tres o quatre cambres que les hi vullen donar.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda y desllibera que per los senyors de pahers sie vegem e miren si lo nombre dels estudiants abastaran prou les cases del studi attenant los estudiants com enants han acostumat en dites cases star. E si sera vist que comodament no y poran star ne cabran que juxta forma de la capitulacio inhida entre dita universitat e mestre Luna hi sie provehit a Consell dels advocats.

(Llibre de Consells, fol. 8 v.)

LXIV

4 NOVIEMBRE 1506

RÉGIMEN DEL INTERNADO DE LA ESCUELA

Al qual Consell es stat proposat per part de mestre Luna per mossen Pere Joan Lorenc, prevere, dient que los studians no caben en lo studi e que la vila lo vulle [*engrandir de*] dos o tres cambres de manera que los studians puguen star en la dita vilá.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e deslibera que per los senyors de pahers sie ajudat endreçar li dit mestre Luna en haver per a dits studians una casa ab una empero que la vila no hi ajude de cosa alguna: Ço es en pagar loguer de dita casa o cases. E que si los studians han star fora dit studi que sie dit al dit mestre Luna hi pose per dites que no sien ben originades que lo betxeller stigue ab ells per que no si puguen fer alguns desordes o que y pose algun studiant que sie persona que tingue bon cap e persona de be.

(Llibre de Consells, fol. 10 v.)

LXV

17 AGOSTO 1508

MAESTRO LUNA DEJA LA ESCUELA. HAY QUE BUSCAR SUBSTITUTO

Mes es stat proposat per los senyors de pahers dient com tenen sabut com mestre Luna no delibere aturar en la present vila aquest any per regir les scoles de aquella, que lo present Consell los vulle donar licencia e poder de conduhir algun bon mestre per que regesque les scoles de dita vila. E axi mateix tinguen poder de haver algun solemne home per prehicar la Santa Coresma en la present vila e aquella sie servida com es mester.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda y deslibera e comete e dona plen poder als senyors de pahers que ells hagen e condohesquen aquells mestre e frare que ben vist los sera ab una que no puguen haver mes del salari que acostumen de donar e es permes donant los plen poder de capitular ab ells de la manera los sera ben vist.

(Llibre de Consells, fol. 33.)

LXVI

26 SEPTIEMBRE 1509

MAESTRO LUNA, A PESAR DE SU CARGO DE VEGUER, ACEPTARÍA CONTRATA COMO MAESTRO Y COMO MÉDICO

Mes avant fonch proposat per los dits magnífichs e honorables senyors de pahers dient com no ignoren quant mal va e es anat lo any passat lo studi

de la present vila e la perdicio dels ffills de dita vila e que per obviar en aço essent veguer mestre Luna ells li han parlat e li es stat dit per lo paer en cap mossen Ffranci de Altarriba e apres per ells lo qual sens fer dificultats e axi que serie content de entrar ab lo salari e franquesa dels anys per ell deguts e encara volrie entrar en nom de metge axi que'ls placie provehir hi parra que's fasse asi la vila no reste sens mestre. Axi matex que lo studi se obre e si fa obra que y provehesque.

Sobre aço lo dit honorable Consell acorda e desllibera que lo dit mestre Luna sie admes e conduit [...] lo age lo batxeller sie condecant e provectet com se pertany fent li la favor acostumada no tocant empero a res de franquesa per que per avant axi pogues esser tret a consecuencia per los venidors de manera que ab los scolans la vila pot donar se hage de contentar e no mes avant e si no volra acceptar se hage de conduir altre mestre per lo matex salari donant-ne plen poder als dits senyors de pahers e fer capitols sobre aço ab dit salari e no mes quant a les obres que tot lo que si despendra los sie pres a compte.

(Llibre de Consells, fol. 48.)

LXVII

3 MAYO 1510

LA ESCUELA RUINOSA

En lo qual Consell fonch preposat per lo senyor en Franci Tarroga, argenter de la vila de Cervera, sobre lo adobar del estudi de la dita vila que esta a perdicio e s'enderroque en gran dany de dita vila e dels ffills de aquella e perjudici dels estudiants venen a estudiar en aquesta vila, que lo honorable Consell y vulle proveyr.

Sobre la qual preposició feta per dit Franci Tarroga lo honorable Consell desllibera, acorda e comete als senyors de pahers e que miren dit estudi com se acostume de ffer e si haura a menester adob lo adoben e tot lo quey despendran sie pres a compte als senyors de pahers.

(Llibre de Consells, fol. 24.)

LXVIII

14 OCTUBRE 1510

INVENTARIO DE LA ESCUELA A CARGO DEL PLATERO TARROJA Y DEL MAESTRO MAYOR

E mes encara que lo honorable Consell vulle provehir que vist lo studi se adobe e s'en segueix tant gran servey en aquesta vila que lo honorable Consell vulle dedicar un home de aquesta vila tingue carrech que totes setmanes una veguada tingue carrech de vesitar e veure lo estudi e les claus

de dit estudi e les coses son en aquell tingue e preu que quiscun any ab inventari e resituesqu ab inventari e si per bo [...] ell que ell sera content de pendren lo carrech.

Sobre la preposicio ffeta per lo senyor en Ffranci Tarroja sobre lo estudi lo honorable Consell deslibera e acorda e dona carrech al dit Tarroja que ensemps ab lo mestre mayor del dit estudi en veure e mirar sobre lo be e redres del dit estudi e ayen de pendre ab inventari les coses de dit estudi empero que en Tarroja no puga aver n'gun salari sino que lin sien fetes gracies immortals e quiscun any dit en Tarroja e mestre Luna o lo mestre qui sera quiscun any ho raho de les coses inventariades e [...] o aye de pagar del sou o reduit de son salari e donar raho de aquelles quiscun any a sent Johan...

(Llibre de Consells, fol. 49 v.)

LXIX

6 SEPTIEMBRE 1511

LAS CONDICIONES PUESTAS POR MAESTRO LUNA NO SON ACEPTADAS

E mes fonch preposat per los dits senyors de pahers que per semblant los era vengut lo honorable mestre Luna dient-los com lo temps que la vila lo havia conduit pera regir lo estudi de aquella ere ja spirat. E si tenen gana de tornar lo conduir per l'any qui ve hi tornassen resposta per que si ganes tenien de conduyrlo que no'l pendria tal conduccio sino ab lo batxeller que ara's te qui menge en casa lur, y no en altra manera, per ço o porten en lo present Consell per que ell hi fasse la provisio li parra.

Sobre la qual preposicio lo honorable Consell acorda e deslibera, comes y dona plen poder als senyors de pahers de conduir mestre lo qui millor los parra donant los tant poder com lo present Consell te ab lo salari e capitols acustumats e forçes degudes donant la negativa a dit mestre Luna vist lo que ha dit e que dits pahers ne serquen e sen entrameten en altres parts per a conduir ne y del que faran y trobaran ne fassen relacio en semblant Consell.

(Llibre de Consells, fol. 27 v.)

LXX

17 AGOSTO 1512

NECESIDAD DE REPARAR LA ESCUELA

E mes fonch preposat per los senyors de pahers dient com son anats a veure l'estudi e que han vist que y a necessari de clavar un pilar e fer dos trespols e unes [...] e que lo mestre o fa per quaranta sous de mans ab

que li donen la manobre, que lo honorable Consell los ho vulle pendre a compte.

Sobre la preposicio feta per los senyors de pahers sobre lo preu fet a donat de la obra del estudi lo honorable Consell deslibera e acorda e comete e dona plen poder als senyors de pahers en fer dita obra feta e faedora e altres obres e lo que si despendra los sie pres a compte.

(Llibre de Consells, fol. 43.)

LXXI

27 AGOSTO 1512

LOS FRAILES AGUSTINOS, PREDICADORES Y MENORES SOLICITAN PERMISO PARA ASISTIR A LA ESCUELA GRATUITAMENTE

En lo qual Consell ffonch preposat per los reverents prior de sant Agosti, prior de preicadors e guardia de frares menors dient que no ignoren les magnificencias sues com en los monestirs a alguns frares, fills de Cervera, que volrien hoir algunes liçons e que seria be que fossen franchs del estudi, e que ells son menesterosos, que lo honorable Consell y vulle proveyr.

Sobre la preposicio feta per los reverents prior de Preicadors, prior de sant Agosti e guardia de fra menors sobre la franquesa del mestre e estudi demanen per als frares de sos convents e fills de aqueixa universitat, lo honorable Consell deslibera e acorda que es molta raho que, vista la preposicio esser tant justa, que haye les liçons de franch e que sien franchs, ates son mendicans e miserables per ço es en que sien tenguts de servar la orde de la regle del estudi.

(Llibre de Consells, fol. 40 v.)

LXXII

11 FEBRERO 1525

CAMBIO DE MAESTROS POR DIFICULTADES DE LENGUA Y DE COSTUMBRES

Sobre aço acorda e deslibera lo dit honorable Consell que ates los mestres qui vuy tenen lo carrech de les escoles de la present vila, per esser persones fora de nostra lengua y practica, no son tant conferents al be e profit dels estudiants com serie mester, segons que per relacio dels dits estudiants es stat entès y dit los dits senyors de Pahers puguen e volcguen desconduir aquells deduint los ab raho la causa de lur desconduccio e tinguen facultat de conduyr altres mestres mes suficientes e conferents si trobar se poran, com resulte en utilitat de la vila e dels fills de aquella, cometentho a sa discrecio y capitular ab los qui conduiran en la forma deguda e necessaria a tota utilitat de la vila e dels fills estudiants de aquella.

(Llibre de Consells, fol. 17 v.)

LXXIII

11 MAYO 1527

NECESIDAD DE TENER BUENOS MAESTROS Y DE SUPRIMIR EL JUEGO EN LA ESCUELA

Al qual Consell fonch preposat per lo discret en Johan Montaner, notari dient que sia per lo present al magnífich Consell de voler conduyr per a mestres del estudi per al any corrent y sdevenidor al venerable mossen Salvador Bonanat y ensemps ab un fill den Pere Comello de la present vila per a batxeller de dit estudi.

Sobre aço lo dir magnífich Consell, o la maior part de aquell acorda y deslibera y comet als senyors de pahers que provehesquen en aver bons mestres que donen bon recapte al estudi y als studiants car si bons mestres hi haura los fills de vila profitaran y molts strangers hich venran, cometent ho tot als predits senyors de pahers y fassen la diligencia que's pertany en aver bons mestres que's fassen rembre y no comporten que en lo estudi se jugue a pilota ni de altres jochs, car poch aprofite haver mestres y pagar los lo salari si no donen recapte al estudi encarregant ho tot a les consiencies dels senyors de pahers.

(Llibre de Consells, fol. 41.)

LXXIV

30 JULIO 1531

AUTORIZACIÓN PARA CONTRATAR A MAESTRO TEIXIDOR

Mes fonch proposat e demanada facultat per los senyors de paers de poder conduir mestre per al estudi e que es açi mossen Teixidor si'l conduyran o no, que lo honorable Consell vulle donar poder.

Sobre la proposicio feta per los senyors de pahers sobre conduyr mestres per al estudi lo honorable Consell delibera e acorda e comete als senyors de pahers e dona plen poder als dits senyors de pahers que ab los promens que penre si volran que conduesqua axi lo mossen Teixidor com altres ab la capitulacio acostumada e ab lo salari juxta forma de la reduccio dels salaris.

(Llibre de Consells, fol. 55 v.)

LXXV

28 FEBRERO 1540

NECESIDAD DE QUE EL ESTUDIO TENGA BUENOS MAESTROS

E mes fonch proposat per lo honorable en Johan Ffuster dient que lo estudi va molt a mal que no y ha los mestres que es mester per ço suplique a vostres magnificencias que y vullen provchi que y aye bons mestres e en lo estudi si fesse bon exercici per lo be dels fills de vila.

Sobre la proposicio feta per lo honorable en Johan Ffuster sobre haver

bons mestres de estudi e posar regiment en dit estudi de la present vila per lo be dels fills de vila per que se fasse bon exercici sobre aço lo magnífich y honorable Consell de xxiiii y ordinari delibera y acorda que quiscun any se ayen mestres de estudi bons e molt sufficients que tinguen carrech del estudi e que y haye bon regiment per lo be dels estudians e dels fills de vila donant facultat als senyors de pahers que ara son e per temps seran poguer afegir al salari del estudi y tot lo que mes avant donaran dits paes de salari quels sie pres a compte als senyors de paes a les capitulacions necessaries.

(Llibre de Consells, fol. 30 v.)

LXXVI

1 MARZO 1540

MAESTRO CARBONELL NO ES ACEPTADO PARA REGIR LA ESCUELA

Mes fonch proposat per dits senyors de pahers dient com Mossen Carbonell mestre de scoles que ja es stat de aquesta universitat volie esser mestre e tenir lo estudi de aquesta universitat encara que entenrie de tenir lo tot soll es home de bones lletres, que lo honorable consell y vulle provehir.

Sobre lo dit estudi lo magnífich y honorable Conseyll delibera y provehi que, no obstant que lo dit Mossen Carbonell es molt home de be, empero per esser home molt fluix que no sie acceptat ni pres per mestre cometent als senyors de pahers que ab summa diligencia procuren de haver bons mestres e que [...] que's vulle sols sien bons.

(Llibre de Consells, fol. 43 v.)

LXXVII

9 MAYO 1540

ARREGLO DE LAS PUERTAS DE LA ESCUELA

E mes fonch preposat per lo senyor en Antoni Sabater dient com lo estudi e les portes de aquel stan a traves e no se mire per ajut, que lo honorable Consell y vulle provehir.

Sobre la propositio ffeta per lo honorable en Anthoni Sabater sobre lo estudi delibera y comete als senyors de pahers procuren de ffer tancar de manera que les portes y panys de les portes sien guardades.

(Llibre de Consells, fol. 4r.)

LXXVIII

23 JUNIO 1540

MAESTRO FRANCISCO SABATER RECLAMA SU SALARIO

Mes fonch proposat per lo dit Mossen Francesch Sabater dient y exposant com molt be saben que ell ab companyia de mestre [...] a tengut lo

studi lo any passat fins avuy e aço tant solament per la meytat del salari done la vila, e la políça es cayguda a Pasqua e àquella per los senyors de pahers no li es stada manada ni lay volen manar, que lo honorable Consell y vulle provchir.

Sobre la políça de les deu lliures demane lo venerable mossen Ffrancesch Sabater altre dels mestres del studi, lo magnífich y honorable Consell ho comete als senyors de pahers y al magnífich Pere de Meya que attes se es capitulat ab mestre [...] e no ab dit mossen Sabater e se deve se es feta o fetes algunes absencies y lo mestre es mort ans de Sanct Joan que se mire en tot lo dit e que lo dit mossen Sabater sia satisfet del just e sia [...] prengue paciència, cometent ho com dit es a dits senyors de pahers y al senyor micer Meya.

(Llibre de Consells, fol. 46 v.)

LXXIX

22 AGOSTO 1540

CONVENIENCIA DE CONTRATAR PARA LA ESCUELA AL PORTUGUÉS Y A MAESTRO CAMARASA

A la qual promenia ffonch preposat per los senyors de pahers deduhint com be saben y han vist com la magnífica vintiquatrena los ha donat plen poder de haver bons mestres per aquesta universitat e com hi haia tenguda diligencia ffin avuy e no ne havien trobat fins avuy que havent donat special carrech al honorable en Raffel Muntaner procuras, en fer venir mestres de Barcelona per a dit studi a procurat ab sa diligencia vingues lo Portugues y mestre Camarasa e com han vista la gran habilitat y homens de sciència tenen dits mestres que supliquen a dita promenia que per que lo studi torne redressar què vegem e desliberen quina conduccio los donaran no obstant que tinguen facultat de la vintiquatrena.

Sobre aço la honorable promenia deslibera e comete als senyors de pahers pus tenen facultat de la vintiquatrena que tracten y procuren ab dits mestres en conduhir los y si poran per a trienni o sino per a dos anys per a dos e per aquell temps que poran ab aquella moderacio de conduccio que mancho poran, cometent ho a dits senyors de pahers que per ninguna manera no lexen de conduhirlos ab aquella conduccio que porran ab les capitulacions acostumades, cometent ho a les discrecions de dits senyors de pahers per tornar dit studi e redressar aquell, maiorment vist les utilitats que dels studis ne resulten.

(Llibre de Consells, fol. 47 v.)

LXXX

1540

SALARIO DE LOS MAESTROS JUAN DE COMANO, PORTUGUÉS, Y PEDRO CAMARASA

Compte dels reverents y magnífichs mestres mossen Joan de Comano y mossen Pere Camarasa qu'elos magnífichs senyors pahers a XVIII de desembre de 1540 los manaren dar e pagar per manament del senyer en Bertomeu Urgell clavari de les pequies de la vila de dit any, vint y sinch liures segons apar de dita partida e avant en carta 241 xxv lb.

Son estats pagats dits mestres.

Es degut als reverents mossen Joan de Comano, portogues, y mossen Pere Camarasa natural de la vila de Agramunt, mestres de les scoles de la pressent vila de Cervera, que a xxv del mes de agost de 1540 los magnífichs senyors paers de dita vila tenint ne plen poder del honorable Consell los conduhiren per a regir lo dit estudi per a temps de dos anys los quals comensen a correr lo dia de la festa de Sant Luch del dit any 1540 y finira lo dia de Sant Luch de lany 1542, als quals donen de conduccio sexanta liures per any que los dits dos anys prenen suma de cent duquats valent cent y vint liures, seguons dita conduccio esta capitulada entre los dits senyors pahers y dits mestres testificada per lo discret en Joan Montaner, notari y escriba de la casa de la paeria de dita vila, dit dia e anys a la qual me refir dich, cxx lb.

(Notaments, fol. 232.)

LXXXI

1541

QUEJAS DESATENDIDAS

Mes ffonch preposat per los senyors de pahers dihent com per mestre lo Mano es stat deduhit a dits senyors de pahers com ell no trobe modo ni manera que ells ab lo salari los done la universitat puguen star en aquesta vila, que lo honorable Consell y vulle provehir.

Sobre la preposicio dels mestres del studi lo magnífich y honorable Consell deslibera y provehi la maior part que pus demana licencie que li sie donada si anar se'n volra, procurant enpero en temps en haver mestres.

(Llibre de Consells, fol. 41.)

LXXXII

17 DICIEMBRE 1544

COMPRA DE UN HUERTÓ PARA AÑADIRLO A LA ESCUELA

Als quals ffonch proposat per lo venerable mossen Joan Nadal, mestre de les scoles, deduhint en efecte com a cerca del studi ha un ort que satisfa molt per al studi lo qual es vuy den Jaume Farrer y vuy se pot haver per

deu lliures, que placie al magnífich Consell vulla aquell comprar, car sent honest resultaria que cada any se traurien, essent dit ort de dit estudi, sinch o sis estudiants de mes avant.

Sobre aço lo magnífich y honorable Consell de vintiquatrena hordinari deslibera y determena que per lo dit sindich sie vist lo dit ort y mirades les parets de aquell y per los senyors de pahers sie comprat per deu lliures o per lo menys preu que poran vist lo qual [...] per als estudiants cometent ho als senyors de pahers.

(Llibre de Consells, fol. 8r.)

LXXXIII

3 OCTUBRE 1546

GESTIONES PARA LA PROVISIÓN DE NUEVOS MAESTROS

A la qual promenia fonch preposat per los honorables senyors de pahers dient y deduhint com per mestre Albareda aie stat provehit per un valencia al qual donave quoranta liures e li fonch feta resposta que no podie venir e en apres procura de haver uns mestres francessos molt doctes e com se hagen fetes moltes diligencies en haver mestres axi per via de Gramont (?) com per altres parts e com se ha tractat ab lo reverent mestre Amoros que es content de tenir lo estudi de la present vila ab companyia de mestre Albareda empero que li donen la coresma, que la promenia y vulle determenar.

Sobre aço la magnífica promenia deslibera e provchi que se tingue Consell ordinari.

(Llibre de Consells, fol. 11 v.)

LXXXIV

1549

CAPITULACIÓN CONVENIDA CON MAESTRO TARRASSA

Conductio de les Scoles 1549

En nom de Ntre. Senyor Deu Jesucrist y de la humil Verge Maria mare sua sia amen.

Capitulacio y concordia feta y fermada e jurada per y entre los honorables mossen Berthomeu Riusech, Pere Tarroia, Franci Cervero e Jaume Botell, pahers lo any present de la vila de Cervera de una part, e mos. Jaume Terraça, mestre de les scoles de la dita vila, de la part altre sobre la conduccio per regir les scoles y lo estudi de la present vila en e per la forma y manera seguent:

E primerament es stat pactat entre les dues parts que lo dit mestre Terraça hage e sia tengut y obligat en legir en los studis de la present vila de Cervera del dia de sant Johan mes prop passat al dia de sanct Johan a un

any immediadament següent, a del dia de sanct Joan del any present fins al dia de sanct Luch immediadament següent, de e per lo qual temps del dia de sanct Joan del present any mil cinch cents quoranta nou fins al dia de sanct Luch del mateix any de mil cinch cents quoranta nou los ffills de vila li hagen de pagar per lo prop dit temps sinch sous. E mes que vingue a carrech del dit mestre Terraça de haverse batxeller per a legir en dites scoles de açi a sanct Luch a sanct Joan del any mil cinch cents cinquanta, a conexença dels senyors de pahers per legir les arts e liçons següents: *Grammatica, Rethorica, Philosophia, Logica* y altres sciencies a conexença e voluntat de dits mestres y batxeller y estudiants, dexant ho a ses consciencies e segons de bons mestres y batxeller se pertanyera e sera ben vist encarregant-ho en e sobre llurs consciencies.

Item es pactat, avengut e concordat que dits mestre e batxeller hagen e sien tenguts de repetir les liçons acostumades als estudiants remetent ho a llurs descripcions inseguint lo orde dels studis generals legint de mati a conexença de dits mestre [y] betxeller de *Logica, Gramattica, Rethorica, Poesia* e altres sciencies y addicions que fer si volran hagen sguart a la disposicio, intelligencia e facultat dels estudiants comu en lo dit studi la repeticio de la qual hagen a fer la hora oportuna e segons apparra a dits mestre e estudiants.

Item, es pactat y concordat que los dits mestre e betxeller hagen dels estudiants los salaris següents: ço es, de quiscuns gramatichs o poetes en sus dels fills de vila, de sant Joan prop passat a sant Luch immediadament següent, cinch sous, e de sant Luch a sant Joan vint sous; ço es, deu sous per quiscuna vegada que penyوران que seran dues vegades la una vegada ans de Nadal y l'altra la setmana ans de diumenge de Rams; e dels *gramatichs strangers e logichs* e altres facultats hagen dits mestres vintyquatre sous ço es dotze sous quiscuna vegada que penyوران, empero que los gramatichs fills de vila que tendran mestre special en casa començant la *Nebrixa* o no seguint totes les liçons ordinaries hagen de pagar cinch sous quiscuna penyora e dels estudiants no pratichs hagen de pagar quatre sous quiscuna penyora dos sous y que puguen anar als exercicis de les coniugacions si anar hi volran e declaracions y pratices *los legistes de romanos* dos sous de sis en sis dines per quiscuna vegada que penyوران en los *legistes de hores vesprals, set psalms* un sou sis diners quiscuna vegada que penyoran com damunt es dit.

Item, es stat pactat que los dits mestres sien tenguts y obligats de legir lo *art de Antoni de Nebriça* e los poetes y oradors següents: *Virgili, Terenci, Juvenal, Porci, Tulli* e altres segons appara als dits mestres y stodiants e segons les facultats de aquells.

Item, es pactat que los dits mestre e batxeller sien tenguts y obligats de comensar a legir en lo dit studi y scoles en la forma sobre dita a les arts y liçons com al es convengut. E que lo dit mestre e betxeller hagen de salari e conduccio de quoranta lliures pagadores la meytat en la festa de Nadal prop venidora, e l'altre meytat en lo dia de Pascha de Resurreccio prop

venidores; e que la vila los hage de donar la casa de franch del studi e aço sens cuntradiccio ni empaig, ab restitutio de missio de despeses sots pena del [...]

Item, es stat pactat entre les dites parts que en la present vila no puguen tenir estudiants per mostrarlos sino que vagen al studi hon los dits mestre e betxeller tendran dit estudi ni en la esglesia ni monastirs ni en ninguna part dins la vila sino en lo dit estudi.

Item, es pactat que los freres mendicants que vendran a hoir les liçons al studi que aquelles hagen e puguen hoir de franch, servant empero regles que los altres estudiants e hoints servaran e seran obligats tenir en dit estudi.

Item, es pactat entre les dites parts que lo regiment de dites scoles hagen de esser a carrech de dits mestre e betxeller.

Item, es stat pactat entre les dites parts que los dits mestre e betxeller sien tenguts y obligats de rebre e pendre a benefici de inventari totes les portes y claus y panys del studi y tancadures y restituir aquelles ab benefiçci de inventari finit lo temps de dit any, y si alguna cosa o portes ho tancadures hi falten hagen de pagar dits mestre e betxeller de sos bens propis.

Item convenen e prometen la una part a l'altra en attendre e complir, tenir e servir totes e sengles coses en la present capitulacio contengudes sots virtut del jurament desus scrit e pena de cent lliures adquisidora per la meytat al official executant e l'altra a la part obedient [...] *bona videlicet dicti paciarii bona universitatis et dictus magister Johannes Terraça bona propria habite et habende.*

Item es stat tractat, avengut y concordat entre les dites parts que attes y considerat lo venerable mos. Pere Andreu ha de legir y regir lo studi y scoles de la present vila de Cervera y legir totes les liçons axi e segons que en la capitulacio feta y fermada entre lo dit mossen Joan Terraça de una part y los honorables senyors de pahers de la part altre es convengut sens empero preiudici, novacio ni derogacio de dita capitulacio ans en aquella ajustant y agregant és estat pactat, avengut y concordat que lo dit mossen Pere Andreu hage e sie tengut y obligat de legir y regir les scoles y studi de dita vila ab lo dit mossen Terraça del dia de sant Luch primer vinent a un any per lo preu o conductio que lo dit mossen Pere Andreu se concordara ab lo dit mossen Terraça. E mes es stat pactat, avengut y concordat les dites parts que lo dit mos. Pere Andreu pugue pendre per poder sermonar una quaresma dominical, ço es que dit mossen Pere Andreu pugue sermonar tots los diumenges de la quaresma en aquella vila o loch pora concordar, y que lo dit mossen Terraça en tal cars hage y sie tengut y obligat de fer lo exercici en dites scoles per lo dit mossen Andreu y lo seu, offerint li los dits senyors de pahers al dit mossen Pere Andreu que li faran donar les misses del baci de Porgatori un dia part altre.

Die XIII mensis julii MDXXXVIII fuit firmata et jurata per hon. Bartholomeum Riusech et Petrum Tarroia, paciarios, et vener. Petrum Andreu

et Joannem Terraça partibus e per altera partibus restibus discreto Hieronimo Romeu not, et Joanne Balmes pelliario Cervarie.

Die junii anno a nat. Domini millesimo quingentesimo preinserta capitula et de. et singula contenta fuerunt firmata et jurata super eo inter magnificos dominos Sthephanum de Naves, Simeonem Porte et Antonium Cabater, paciarios ex una eo be. Petrum Torres ville Monthi albi ex altera cum conductione XXXX lb. barch. eo predictus Torres hage de legir del dia de sant Luch primer vinent a un any presentibus Francisco Balaguer, Petro Palaffolls, Bartholomeo Saurina et Joanne Mestre.

LXXXV

29 JUNIO 1561

MAESTRO SBERT, CESA POR INDISPOSICIÓN. LO SUPLIRÁ MAESTRO NADAL.

Mes fench preposat per dits senyors de pahers en effecte com mestre Sbert, per star indispost, li appar a fet molt sa servitut y nos te sent fos obligat a llegir com en la capitulacio se conte y mestre Nadal se obligue havent hi pochis estudiants y que li donen licencia de anar-se'n, que per so dit magnific Consell y vulle provehir.

Sobre la qual preposició dit magnific Consell determena y conclogue que ho comet als senyors de pahers que miren si sera be se liberte dit mestre Sbert lo liberten, donant empero seguretad de mossen Nadal o de altre persona consemblant a ell de legir tot lo temps es obligat.

(Libre de Consells, fol. 29.)

LXXXVI

13 DICIEMBRE 1567

NECESIDAD DE DEVOLVER SU BUENA FAMA A LAS ESCUELAS. LOS POBRES QUE LLEVEN ALBARÁN DE LOS PAERES NO PAGARÁN

Mes fench preposat per dits senyors de pahers com en semblant Consell se done licencia de conduhir mestres pera l'estudi per so la demanen.

Sobre la qual preposició dit magnific Consell dona plena potestat de conduir mestres als senyors de pahers encarregant als senyors de pahers que agen bons mestres per ço que lo estudi de Cervera torne a la bona fama que de primer ere y per lo que en Cervera ya persones miseres y no poden fer estudiar sos fills per no poder pagar los mestres porie esser que essent los fet algun favor ab que los mestres non exegesquen de aqueles tals salari y per a concixer qui seran los qui no haïen de pagar ordene lo dit magnific Consell que tots aquells qui portaran albara dels senyors de pahers que los

mestres los passen per pobres y non reben salari y al capitular dits senyors de pahers ho advertesquen.

(Llibre de Consells, fol. 17.)

LXXXVII

12 JULIO 1576

PROPUESTA DE CONDUCCIÓN DE MAESTRO BASTART O DE MAESTRO FERRER. ESTE ÚLTIMO DEBERÍA PROBAR SU SUFICIENCIA POR EXAMEN PÚBLICO

A la qual magnífica promenia fonch preposat per dits senyors de pahers que fins a la present jornada mossen Bastart mestre del studi los ha passats ab paraules, no sabent ab ell la intencio, fins ara que nos ha tornada resposta, vol li donen setanta lliures; y per lo que la present vila te necessitat de provchir en temps ab mestre y per al present y age oportunitat de un jove dit Francesch Ferrer fill d'esta vila al qual si dita magnífica promenia apparra comanar dit carrec a dit Ferrer determinen lo fahedor.

Sobre aço dita magnífica promenia determina y deslbera que si mossen Bastart volra romandre per a llegir al studi de la present vila que li donen lo que lo any passat li han donat fins a sexanta lliures, a coneguda dels senyors de pahers, y si dit mossen Bastart no volra romandre que parlen ab dit mossen Ferrer si voldra legir y sabent sa voluntat lo fassen legir en la casa de la Paheria, fahent alguna demostracio davant de persones habils perque coneguen de sa abilitat, y essent sa habilitat tal qual conve, lo conchesquen y li donen lo que la vila acostume donar.

(Llibre de Consells, fol. 30 v.)

LXXXVIII

20 JULIO 1583

EL MAESTRO DE ESCRITURA PIDE SUBVENCIÓN PARA RESIDIR EN CERVERA

Mes, fonch preposat per los senyors de pahers dient que lo mestré de scriure, lo qual fa molt fruyt ab los minyons, per tenir lo guany molt trist, te determinat de anar-se'n si ja no li donen algun adjutori, que ho determinen.

Sobre aço lo magnífich Consell delibera y acorda que de aqui a sant Luch que li sie fet de adjutori y donat per cada mes vint sous.

(Llibre de Consells, fol. 34 v.)

LXXXIX

7 FEBRERO 1584

MOSÉN COMPANYS, RECTOR DE LA PREÑENOSA, SE OFRECE PARA MAESTRO DE LA ESCUELA

Mes fonch proposat per mossen Anthoni Oriol de la present vila dient que com ell sie parent de mossen Compans, rector de Prenyenos, y havie

entes per ell mateix volrie venir per habitar en la present vila y entenrie juntament ab m.^o Torres de Agramunt tenir lo studi y mirar per los fills de la present vila y com sien persones tant honrades y doctes convenients per a esta universitat per so miraran V. M. si convindra vinguen a tenir lo studi, que sabuda la voluntat de la present universitat ell li tornara resposte y ho tractara ab dit M.^o Company.

Sobre aço dit magnífich Consell acorda y determena que attes que en lo primer Consell de les facultats, celebrat en lo present any en la present casa se dona facultat entre altres als senyors de pahers de que haguessen mestres de studi, y ells haurien empenyada sa paraula ab mestre del any passat que la paraula dels senyors sie servade en tot y per tot; per so, si los senyors de pahers poran fer de que lo dit M.^o Companys tingue lo studi juntament ab lo mestre del any passat, ho fagen, crexent los lo salari en alguna manera que puguen, dexant ho a la bona discrecio dels senyors de pahers y tambe si en alguna cosa los senyors de pahers poran afavorir a M.^o Torres de Agramunt lo afavoresquen.

(Llibre de Consells, fol. 25 v.)

XC

12 JULIO 1587

OFRECIMIENTO DE JUAN CASABONA, MAESTRO DE CUENTAS

Mes fonch preposat per part de mestre Joan Casabona, mestre de comptes, dient que si se li done alguna conduccio quiscun any rahonable que ell estara y residira assi en Cervera y mostrara de scriure y de comptes.

Sobre aço lo magnífich Consell delibera y acorda que tant com stara en Cervera y ensenyara de scriure y de comptes que li sien donades quiscun any sinch lliures y franquesa de capella.

(Llibre de Consells, fol. 36 v.)

XCI

7 NOVIEMBRE 1587

CONDICIÓN DE LEVANTAR INVENTARIO DE LAS ESCUELAS PARA REGIRLAS

Mes fonch preposat per dits senyors de pahers dient que quiscun any en lo studi se gaste molts ducats en finestres, portes, panys y claus y al any que ve no y ha res; que serie be donarho ab inventari al mestre y axi no's gastarie tanta cosa y tambe los [...]

Sobre aço lo magnífich Consell delibera y acorda que mossen Garriga que ho prengue ab inventari y done raho de aquell al temps exira de mestre y que no li sie donada la darrera tersa fins aço donat raho de dit inventari.

(Llibre de Consells, fol. 50 v.)

XCII

8 OCTUBRE 1588

DOS FRAILES DE LA ORDEN DE PREDICADORES SE OFRECEN PARA REGIR LAS ESCUELAS

Los magnífichs senyors mossen Antoni Joan Saura, m.º Pere Bonjoch y M.º Anthoni Oriol, pahers lo corrent any de la vila de Cervera de una part y los Rts. pares Fra Miquel de Vilaplana, Prior del monestir y convent de Predicadors de dita vila, Fra Vicent Menor, valencia conventual de dit monestir de la part altra, es stada firmada y jurada la capitulacio del studi de dita vila ço es que los dits Rts. prior hi Fra Vicent Menor prometen del dia de sant Lluch primer vinent en un any que lo dit Fra Vicent Menor llegira en lo studi de la present vila totes les lliçons que son acostumades llegir al dit studi, de *Gramatica*, ço es, *Anthoni*, *Sintaxis*, *Terentii*, *Epistoles de Cicerro*, *Vergili* y *Evangelis* e fer practiques quiscun dia a ses hores consertades y assenyaladament fer totes les coses que en la capitulacio de la scola de dita vila mes llargament stá contengut.

Item, los senyors de pahers prometen donar de salari de St. Lluch qui ve fins al altre sant Lluch sexanta lliures de les quals s'en reserven vint per al batxeller lo qual dits reverents han de tersar y pendre de contents dels Srs. de pahers [...] cosa per manco lo trobaran y lo ters dels studians.

(Actes y Negocis, 1585-97, fol. 70.)

XCIII

4 JUNIO 1592

ESTUDIANTES EN CUARENTENA SANITARIA

A la qual magnífica promenia fou preposat per dits senyors de pahers dient que dema [...] diuys dies que [...] uns quants fills de vila stodians y son vinguts de Tarragona y han estat purgant fins avuy en un ort den Ratera [...] les certificatories veyen si entraran y tambe [...].

Sobre aço la magnífica promenia delibera y acorda que los stodians vinguts de Tarragona [...] ab les formacions que entren y los [...] que dema que'ls desplega a la muralla y que'ls orege dema tot lo dia, y que los de Tarragona que de aqui a dilluns no'n vage negu. ni ne dexen entrar ningun de dilluns enlla que entren venint ab orde si altra cosa no se sentira, y los que'n hiran de assi no puguen anar sens un prom que si lo contrari faran no entren de trenta dies.

(Llibre de Consells, fol. 85 v.)

XCIV

7 DICIEMBRE 1592

PACTOS ENTRE EL MAESTRO MAYOR Y EL BACHILLER DE LAS ESCUELAS

Per y entre lo Rnt. senyor Joan Soldevila, prevere y mestre mayor del estudi de la present vila lo corrent any de una part y lo discret mossen Hieronym Gavalda, batxeller, aserca dels salaris que los dos han de guanyar en dit estudi es estada feta y firmada la capitulacio següent:

E primerament lo dit Sr. Soldevila per lo restant temps li reste a llegir en lo estudi en lo dit any pera que li ajude lo dit mossen Gavalda en ensenyar y fer lo offici de betxeller acull en aquell al dit mossen Gavalda lo qual ha de llegir tot lo restant temps li reste de llegir del present any conforme are te capitulat ab la universitat lo qual mossen Gavalda ha de llegir tres lliçons y lo proverbi quiscun dia y promet en aquell donarli de salari y conducta es assaber del salari li done la universitat dotze lliures y de altra part lo ters del salari de tots los estudiants lo qual ters de salari ha de pagar d'esta manera ço es la meytat de tot a ell ho que ell exhigira del ters dels estudiants de assi a tres mesos y lo restant a la fi del temps y de les dotze lliures quatre a Pasqua primer vinent y les restants a la fi del temps lo qual tracte se fa entre los dos de voluntat y consentiment dels senyors de pahers presents.

(Actes y Negocis, fol. 104.)

XCV

19 DICIEMBRE 1594

PACTOS PARA OBRAS DE REPARACIÓN EN LAS ESCUELAS

Capitulatio de la obra del estudi
*Die lune XVIII mensis decembris anno
 a natiuitate Domini M.D.LXXXIII.*

Per raho de les coses davall scrites per y entre los magnífichs y honorables micer Ugo Montaner, m.^o Pere Mir, m.^o Sebastia Pallich y m.^o Jaume Puig, pahers lo any corrent de la vila de Cervera de part una y mestre Antoni Sala y meste Joan Saule mestres de cases de dita vila de la part altra, son estats fets, inhits y fermats los pactes conventions y concordia següents:

Primerament attenent, ect.

Primo es conuengut que los dits mestres hagen de fer segoñs que ja han fet al sol del estudi una paret grossa y de argamassa fins a la teulada y no res menys lo altre canto del dit estudi que es en vers lo ort ab la cantonada que dita paret fa fins a la teulada de argamasa segons que ja esta fet y egualar la paret mijancera es al dit canto se faran fins a l'altra part del

studi fins a la teulada de la dita obra nova y de aqui en amunt ab pilars y mijans de manera que tot estigue clos.

Item, hagen de enfustar de fusta nova segons que ja estan enfustades les dues aules se han de fer en dita obra nova y la teulada de lata de tal manera que sie de teula seca que's diu y fer los sostres de guix a dites aules.

Item, han de fer en les dites aules tres finestres de pedra picada a quiscuna aula segons que ja y son y los rexats haje ha donar la universitat.

Item, en dita paret nova forana al cap del corredor hage de fer segons que hajan fet una finestra gran de pedra picada y posar en aquella un rextat segons que ja esta fet.

Item, han de fer un portal de pedra picada al entrant del corredor que sie ança paner de tota la amplaria del corredor segons lo loch demane per que no se haje de levar lo arch quey es lo qual corredor ha de comensar a la segona arcada qui entre al estudi y de aqui ha de tirar tot dret fins a la finestra de la paret furana.

Item, han de cubrir y recorrer tota la teulada vella del dit estudi de tal manera que stigue per tot clos de teulada y mijans.

Item, han de fer de dic portal nou del corredor fins a la paret de les aules dos instancies una a cada part y que cada instancia contingue en si dues cambres de dalt y altres dues de baix y en dites cambres hagen tan solament de trespolar lo primer sostre y aquest a nivell del corredor y en dites cambres sobre lo primer sostre hagen ha fer dues finestres de pedra picada una a cada instancia y en dites finestres posar los rexats y seran menester los quals los hagen ha donar dits pahers.

Item, que hagen de fer los mijans necessaris per a fer dit corredor y mijanar dites cambres y posar hi tota la fusta sera necessaria per a dit primer sostre y tambe la del corredor hage de ser fusta nova com la de les aules.

Item, que han de reparar tot lo dit corredor y totes les dites aules y lo enfront del dit corredor de tal manera que tot estigue lis y blanch.

Item, han de fer en quiscuna de dites dos instancies una escala per a pujar al primer sostre alli ahont los designaran.

Item, que han de tancar tots los forats son en la paret vella so es tancar les finestres velles y adobar la cantonada de la paret del ort.

Item, han de posar tot ab runa es menester per enrunar les aules de tal manera que vingue cguat al corredor.

Item, han de fer los portals a les aules y a les cambres alli hont los designaran, de guix.

Item, han de enderrocar los mijans de la primera cambra y segona del estudi y fer que lo sol reste yqual y tancar los forats de les voltes que son en dites cambres.

Item, hagen de fer un campaneret per a posar la squella del estudi dalt en la teulada al entrant de les aules.

Item, que a la paret forana hagen de fer un rafal segons que ja ara hay fan.

Item, los senyors de pahers los hagen a donar la fusta vella que ere en lo general y aules axi la que'ls havien donada com la que se havien reservada en la primera capitulacio.

Item es tractat que totes les dites obres hagen de haver fetes dessi al dia de Carnestoltes a tots sos gastos y despeses de totes coses que la vila no'ls ha de donar res mes dels rexats.

Per les quals obres los donen dits senyors pahers sinch centes y vuytanta liures moneda barcelonesa en les quals sien compreses les quantitats que fins assi han rebudes que son trescentes sinquanta y set liures y deu sous.

*Fuit [...] omnium predictorum sunt
magnifici Michael Moxo et Raphael
Papio, mercerius ville Cervarie.*

XCVI

1595

OBRAS EN LA CASA DE LA ESCUELA

De e sobre les coses davall scrites per y entré los magnífichs senyors M.^o Michel Papio, M.^o Cristofol Nuix, M.^o Hieronim Armengol y M.^o Pere Graells, lo any present pahers de la present universitat, de una part y Mestre Francesch Nogues, mestre de cases de dita vila, de la part altra de y sobre les coses davall scrites son stats fets pactats firmats y jurats los capitols següents:

E primerament los dits Magnífichs senyors de Pahers donen a fer al dit mestre Francesch Nogues, mestre de cases, en que ha de terraguixar y igualar de terra guix les dos cambres baix qui entren al estudi a ma squerra y fer un portal tot llis que's entre de la una cambra a l'altra.

Item, de dalt sobre dites instancies ahont hi ha una saleta qui trau finestres al hort fer un sostre tant alt com se pugue fer al igual de una cunya travescera o canal de la taulada e igualar fins a dit lloch los migans que son y terraguixar y enblanquinar tota la dita instancia y sostre com se pertany bona y acabada.

Mes, a de fer dos portals que donen en dita saleta.

Mes, há de fer un mitga sobre del mitga del corredor de les aules a la part dreta que ha de pujar fins alli ahont ha de fer lo sostre que vingue al igual del prèdit sostre a de fer en la saleta y fer los sostres son necessaris en dites instancies y dites dos instancies terraguixar y enblanquinar conforme la saleta.

Mes a de fer y cloure tant com tenen les dites instancies de mitgans al encuentre qui mire a la porta que son tant com tenen tres pilas tant solament fins a la teulada y que haye de smotxar lo pilar.

(Actes y Negocis, fol. 147 v.)

XCVII

9 MAYO 1596

ES REHUSADO UN MAESTRO DE ESCRIBIR, VIZCAÍNO Y POBRE

A la qual magnífica promenia fou proposat per dits magnífichs Senyors de pahers dient que un jove bischai mestre de scriure pase per así pobre y desarropat y s'ofereix ensenyar de scriure y legir y convenient es miren la necessitat esta universitat te de que y haie qui ensenye de scriure demane algun adjutori miraran lo fahedor asercha del predit que en tot se seguira lo que se ordenara.

Sobre aço dita magnífica promenia acorda y determena que per venir tant pobre com es y es jove y no li tindrien respecte que li donen un parell de albarans de caritat y que pasc son cami.

(Llibre de Consells, fol. 20.)

XCVIII

30 MAYO 1596

SALARIO DEL BACHILLER DE LA ESCUELA

Mes fonch proposat per dits senyors de pahers dient que en consemblant Consell se reservaren deslliberacio de nomenar mestres de studi, que per so deslbereren lo fahedor.

Sobre asso lo dit magnífich Consell acorda y deslbera que si lo mestre que vuy es voldra legir que capitulen de prompte ab ell y que en la capitulacio se reserven vint liures y lo terç dels studians per al baxeller, y no donant lo terç dels studians se done al batxeller trenta liures y si M.^o Magi Ars voldra venir per batxeller los senyors de pahers lo procuren.

(Llibre de Consells, fol. 24 v.)

XCIX

30 MAYO 1596

TRATOS CON EL MAESTRO DE ESCRIBIR PEDRO MEROL

Mes fonch proposat per mossen Pere Merol dient que ell se offer en servir a esta universitat de mestre de scriure y se emplecàra en ensenyar com convé a util dels dexebles.

Sobre asso dit magnífich Consell acorda y deslbera que tenint dit Merol botiga oberta pera ensenyar als minyons y no altrament se li donen quiscún any sinch liures y franquesa de caplla y que dit Merol procure de ensenyar com convé.

(Llibre de Consells, fol. 25.)

C

20 JULIO 1596

UN MAESTRO DE ESCRIBIR MUY HÁBIL PIDE LOCAL Y MESAS DONDE ENSEÑAR

Mes fonch proposat per dits magnífichs senyors pahers dient que es arribat un mestre de scriure que te molta abilitat demane que'l afavoresquen y li donen lloch y taules, que per ço deslberen si'l faran restar.

Sobre asso lo dit magnífich Consell acorda y deslbera que los senyors pahers li procuren lloch y taules y quel entretinguen donantli alguna cosa dextrantho a llur discrecio.

(Llibre de Consells, fol. 28 v.)

CI

3 ENERO 1598

FALTA DE MAESTROS DE ESCUELA

Mes fonch proposat per dits magnífichs senyors de pahers dient que sien servits donarlos facultat de poder conduhir ab los salaris acustumats mestres de studi, predicador y lector y enviar correu o correus per al que convindra als senyors de pahers y universitat.

Sobre asso dit magnífich Consell acorda y comete a la discrecio y prudencia dels magnífichs senyors de pahers acomanantlos y encarregantne ses consiencies de que hagen mestres de studi tals quals convinguen al servey de Deu honra de la universitat e profit de les animes donantlos facultat, ect. ect.

(Llibre de Consells, fol. 17.)

CII

13 AGOSTO 1601

SALARIOS DEL MAESTRO MAYOR CASTELLANO Y DEL BACHILLER PELLISSÓ

E mes fonch proposat per dits honorables pahers que per quant ells dies fa havien conduhit en mestre a mossen T. Roig (als) Pellisso pus no havien trobat altre mestre y ara ne ha vingut hu de castella molt abil y ells han tractat que los dos lligen acontentantse de donar lo mos. castella vint lliures del salari a dit Roig y la sisena part dels estudiants que se servesquen afegir deu lliures mes de la que se sol donar pera dit Roig per complir...

E lo dit consell acorda y dellibera que pera los senyors pahers diuen lo mestre major castella es vingut es content donar del salari ordinari vint ll. al betxiller dit Pellissó y la sisena part dels estudiants se acontente de aixó y

que no se li assignen al batxiller deu ll. diuen los senyors pahers li haviem promeses y si no es content s'en vaye y lo mestre mayor reste ab tot lo salari.

(Llibre de Consells, fol. 27 v.)

CIII

5 SEPTIEMBRE 1601

DESATENCIÓNES DEL MAESTRO

Al qual magnífich Consell per dits magnífichs senyors de pahers fonch proposat que esta dies passats com be saben se'ls dona raho de un mestre demanave lo estudi y que dit magnífich Consell determina que dit capella fos mestre mayor y mossen Roig batxeller y que ara lo mestre, contra la voluntat de dit Consell, a pres per batxeller a mossen Domenech oc y encara bastant aço ab ell honorable paher Papio o tracta tant mal de paraules dit capella al senyor Papio que [...] qui sen dat fer gran sentiment.

E dit magnífich Consell, oida dita proposicio, acorda y dellibera que los senyors de pahers [...] mestre li prenguen les claus del estudi y cerqui altre donant als senyors pahers acerca de aço plen poder.

(Llibre de Consells, fol. 28 v.)

1601

TRATOS CON EL MAESTRO FERRER

Al qual magnífich Consell per dits senyors pahers fonch proposat que ells inseguint l'orde del matex Consell an cercat mestre y an trobat que mossen Ferrer de Santa Coloma legira ab que la vila li done cent lliures y se ature los estudiants y així v. m. veuran si se deu fer o no, que lo dit mossen es persona abill y tots los oneraris apar s'en deu entendre.

E dit magnífich Consell acorde que a dit mossen Ferrer donen de una part les sexanta lliures de salari ordenari y que lo [...] apres passat St. Luch prengue nomina dels stodiants [...] y apres Nadal l'altra, y del que cobrara dels stodiants se li donen quaranta lliures a dit Ferrer qui es a compliment de cert [...] e faltara de bens propis [...] ei fasse compliment en res e sobrara sie de la vila e que en ninguna manera se promete lige lo mestre Gallego en lo estudi ni fora d'ell.

(Llibre de Consells, fol. 30 v.)

CIV

18 JULIO 1602

LOS ESTUDIANTES APEDREAN LOS TEJADOS DESDE EL HUERTO DE LA ESCUELA

E mes fonch proposat per dits senyors pahers que al estudi y ha un ort que no serveix sino per que de alli los estudiants [...] rompen les teula-

des, y axi ells han fet mirar a mestres que costarie de clourer lo y demanen-ne 30 o 40 ll. y tambe troben qui comprarie l'ort; que veien si conve vendre l'ort o refer les parets, que determenen lo fahedor.

E dit magnífich Consell acorda y desllibera que lo hort del estudi en manera ninguna se venç sino que se facen les parets de la millor manera se puguen fer.

(Llibre de Consells, fol. 29.)

CV

4 FEBRERO 1604

QUEJAS DEL VEGUER SOBRE EL COMPORTAMIENTO DE LOS ESTUDIANTES

En lo qual Consell es stat proposat per mossen Johan de Carcaxona, Veguer e Batlle de Cervera dient com los studians van de nit e a hores no degudes e encara pretenen que los officials reals noy poden veure ab ells fan grans desordes, placie'us provehir hi com se pertany, per lo be de la vila.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e desllibera que sie dit al dit Veguer que si los studians ni altres no fan lo que deuen los castiguen a consell de son assesor per los remeys de justicia. E si lo dit Veguer no'n fara que li sie protestat per lo semblant ne sie parlat al Degua e al mestre mayor que provehesquen en dits studians no facen desordes de anar de nit com fan.

...han poder tres ço es micer Albalat e altres que sie remes a algu' per part de la vila e que lo dit sermo menen en poder de algun abte e aquells hi provehiran segons los parra e mes empero ho hagen a portar en semblant Consell abans de cloure.

Sobre aço lo magnífich e honorable Consell acorda e desllibera e done poder al senyor en Ffrancesch Ortigues ab los senyors de pahers ensemps hagen poder de poder tractar e concordar e cerquar una casa per lo estudi que sie sufficient e tracten ab aquell de qui seran dita casa o cases per quin preu les donaran e lo que trobaran o aporten en semblant Consell per ço que per aquell hi sie provehit segons li plaura.

(Llibre de Consells, fol. 15 v.)

CVI

4 ABRIL 1605

OFRECIMIENTO DEL MAESTRO DE BARCELONA ANDRÉS PEDRAIMARI

Mes fonch proposat per los dits magnífichs senyors pahers que los an donat mestre de una bona letra lo qual se diu mossen Andreu Pedraimari de la ciutat de Barcelona, que si eren servits senyalar li algun salari poria

venir y demostrar de scriure y de legir a minyons y si seran servits senyalar dit salari enviarem ha cerquar lo dit mestre de scriure.

(Llibre de Consells, fol. 28.)

CVII

12 OCTUBRE 1607

LOS ESTUDIANTES PRETENDEN ENSEÑAR A LEER

Mes fench proposat per los dits magnífichs senyors pahers que los mestres del estudi se queixen de que los studiants passen minyons de llegir pretenent lo que no poden fer ho.

Sobre aço acorda y deslibera lo magnífich Consell que los senyors Rectors del studi miren y examinen los stodiants si son abtes per a ensenyar y no essent abils que no'ls dexen ensenyar a ningú y que un estodiant no pugue tenir mes de tres estodiants.

(Llibre de Consells, fol. 34.)

CVIII

1608

LOS FRAILES DE SAN FRANCISCO DE PAULA TIENEN UN CURSO DE FILOSOFÍA

Item fou proposat per los dits senyors de pahers que los frares de St. Francisco de Paula fan gran servei al poble y en particular en lo curs [...] de filosofía y que de [...] segons an assi relatat per [...] del [...] lector de que parex en alguna necessitat que desliberen de que ls sobre-vindran.

Sobre asso lo dit magnífich consell acorda y deslibera que per ara per subvenir la necessitat present sels done deu lliures.

(Consell de Vintiquatrena, fol. 4.)

CIX

1612

LOS ESTUDIANTES QUIEREN SER COFRADES DE SAN NICOLÁS Y RECIBIR ÓRDENES SAGRADAS

Mes fench preposat per dits honorables senyors de pahers com ja saben que molts anys ha que los fills de vila stodiants ab titol de la Confraria de St. Nicholau se acostumaven de ordenar y que ara de poch temps en sa lo senyor Bisbe a peticio o supplicacio dels senyors capellans de la comunitat no vol ordenar a ningun fill de vila ab dit titol de la Confraria y

que per ço sien servits de votar si se ha de donar supplicació al senyor Bisbe que puix fins assi se son ordenats que de assi avant se ordenen també ab dit titol y que lo que votaran posaran ab execucio.

El magnífich Consell sobre aço determina y acorde en ques fasse visita al senyor Bisbe y que'l supliquien en que ab titol de confrare de la dita confraria ordene als fills de vilá com han fet los demes bisbes y ell mateix y que supliquen a la venerable comunitat que vullen aderir al que es de rahó deixant ho tot a la bona discreció dels senyors de pahers.

(Consell de Vintiquatrena, fol. 6 v.)

CX

1618

CONTRATA DEL MAESTRO MAYOR PEDRO JUAN PELLISSÓ Y MIGUEL VIÑALS,
BACHILLER

Die x mensis juli 1618.

Capitulació i concordia feta y fermada por entre los magnífichs Sors. M.^o Jaume Juan Mulet, Jaume Puig, Juan Fuster y Juan Ninot, pahers lo any corrent de la present vila de Cervera, de una part y M.^o Pera Juan Pelisso, doctor en drets mestre major y lo venerable M.^o Miquel Vinyals prevere de dita vila batxiller de la part altra, de y sobre lo llegir en lo estudi major de dita vila a tots los estudiants qui acudiran a hoir de ells en dit estudi lo any prop vinent es lo següent:

Primerament los dits senyors pahers ab los pactes devall scrits pera temps de un any que comensara lo die o festa de St. Lluch Evangelista proxim vinent y finira lo semblant die o festa e la vigilia del any prop vinent 1619 conduexen als dits M.^o Pera Juan Pelisso y al dit venerable M.^o Miquel Vinyals prevere pera llegir gramatiga en lo estudi major de la present vila de Cervera a tots los estudiants aixi de la present vila com forasters y llegiran los llibres següents y a les hores següents, ço es: dit M.^o Vinyals de set a vuyt, *Antoni*; M.^o Pelisso, de vuyt a nou y mitja, *Torre-lla*; de deu y un quart fins a les onse M.^o Pelisso, *Virgili* o *Tarenti*; de una a dos passat mig dia M.^o Vinyals, *Colloquis de Vives*; de dos a tres passat mig dia; M.^o Pelisso, *Ciceró*; de quatre a sinch dit M.^o Pelisso, la *pratiga general* y altres llibres que als dits magnífichs pahers y prohomens de dita vila los convingues fer llegir, y a altres hores mes acomodades als hoits que faran continuu residencia en dita vila dit any mirant per la utilitat y profit de dits estudiants y en encaminantlos en lo que conve aixi en ensenyarlos gramatiga com ab bones pratiges y virtut al servey de Deu Nostre Senyor Deu Jesucrist y de la sua Beneyta Mara advocada nostra segons de ells plenament se confia.

Item, es pactat y concordat que los dits senyors pahers donaran per lo

dit any als dit M.^o Pera Juan Pellisso, M.^o major y Miquel Vinyals batxeller ço es al dit Pellisso quoranta set lliures deu sous y al dit M.^o Vinyals trenta duas lliuras deu sous pagadores d'èsta manera ço es la mitat a quiscu a la festa de Nadal primer vinent y l'altre mitat a la fi de dit any y que dits M.^o Pellisso y Vinyals hajen y pugan exigir y cobrar dels studians que aniran a ohir dells gramatiga ço es dels fills de vila deu reals per quiscu y dels forasters un ducat valent dotze reals per tot lo any pagador en lo modo y forma acostumada a ells dit M.^o Pellisso y M.^o Vinyals y asso a mes del que los dits senyors Pahers los tenen promes per llur salari.

Item, es pactat y concordat entre dites parts que dit M.^o Pellisso y M.^o Vinyals hajan de acabar tot lo any enter de llegir en lo dit estudi com dit es y si per cas s'en anaven o faltaven aixi per malaltia altrament que en lo dit cas los dit senyors pahers qui vui son o les hores seran ne pugan conduhir un altre o altres en sos llochs y si no's poden haver ab la matexa conduccio y paga que lo demes quels doneran y pagueran hajen de pagar los dits M.^o Pellisso y M.^o Vinyals de sos bens propis al respecte de llurs officis o offici.

Item los dits senyors pahers de una part y dits M.^o Pellisso y M.^o Vinyals part altre convenen y en bona fe prometen la una part a l'altre et ad-huicem et vicissim ço es que ells dits Pellisso y Vinyals prometen de tenir, servir y complir als dits senyors pahers tot lo sobre dit ab obligatio de sos bens quiscu per son interes et non insolidum y los dits senyors pahers de complir lo sobre dit ab obligatio dels bens de la dita universitat y aixi o firmen y juren tots en animes llurs.

Testes sunt Honor Thomas Palmerola droguerius, Gabriel Miralles et Andreas Soler virgaris dictorum Magnificorum paciariorum.

(Llibre d'Actes y Negocis.)

CXI

1620

SUBVENCIÓN AL P. BLÁNQUEZ, AGUSTINO, PARA UN CURSO DE FILOSOFÍA EN EL ESTUDIO MAYOR

E mes ffonch proposat per dits magnífichs senyors de pahers com lo Reverent Pare Fra T. Blanques (?) del orde de St. Agusti conventual del monestir de St. Agusti de la present vila s'es ofert llegir un curs de Filosofia en lo estudi mayor de la present vila cosa molt util per los fills d'èsta vila ab que esta universitat li done una ajuda de [...] per dit efecte y avent ho [...] magnífich Consell ordinari a determinat que se li donassen cinquanta reals que es lo que'lls poden donar per ço que'lls vejen que li volen afexir puix es cosa tant util per tot lo poble.

E la dita magnífica vintiquatrena acorde y deslibera que al dit Rt. pare

[...] Blanques li sien donades vint lliures cada any [...] les del Consell ordinarí ab que [...]

(Consell de Vintiquatrena, 1605-34, fol. 4 v.)

CXII

9 NOVIEMBRE 1621

COMPETENCIA ENTRE EL P. BLÁNQUEZ, AGUSTINO, Y LOS FRANCISCANOS SOBRE FILOSOFÍA

E mes fonch proposat com los estodians de filosofia que an oit lo any prop passat ab lo pare Blanques s'en son anats a oir ab lo pare que ara comensa de legir la filosofia en lo monestir de Sant Francisco, que es molt contra lo profit de dits stodians per haver ja hoit un any y ara haver de comensar es gran horror dels dits estodians y que per so veyen lo que se ha de fer sobre de asso que lo ques ordenara se posara ab execucio.

Sobre de asso se a determinat que los senyors de pahers sapien ab los pares dels stodians com y de quina manera an dexat al dit pare Blanques y quels diguen lo gran dany es per alguns fills en aver de comensar ara la philosophia que es allargar los estudis dexant ho tot a la bona discrecio dels senyors pahers.

(Llibre de Consells, fol. 36.)

CXIII

1623

QUEJAS CONTRA EL MAESTRO MOSÉN PELLISSÓ

E mes fonch preposat per dits senyors de pahers com tenen entes que lo senyor mossen Pellisso mestre del studi major no fa les practiques als stodians conforme acostumave dexant ho al batxeller y que los stodians sen queixen molt [...] y determinen lo fahedor que lo que determenaran ells ho posaran en exequcio.

Sobre la qual preposicio per dit magnífich Consell fonch determinat que [...] mossen Pellisso y que se li digue lo quant danyos es en no tenir bon batxeller y de no ferse lo exercissi de la practiqua y que així [...] remediari de modo que li [...]

(Llibre de Consells, fol. 16.)

CXIV

30 SEPTIEMBRE 1624

EL MAESTRO DE LA ESCUELA DEJA SU CARGO

Mes fonch proposat que lo mestre de llegir y escriure se n es anat a sa terra y se enten no tornara y se ofereix mossen [...] Spital, de Ivorra, qui

es stat batxeller del estudi maior de esta vila y persona a proposit, a be que en lo de la ploma no es molt aventatjat, que per ço deslberen lo fahedor.

Sobre asso lo dit magnifich Consell acorda y deslbera que se aguarde lo mestre conduhit fins a Tots Sants y a les hores se determinara lo fahedor en cas dit mestre no tornc.

(Llibre de Consells, fol. 32 v.)

CXV

1630

SALARIO DEL MAESTRO DE LEER, ESCRIBIR, CONTAR Y DOCTRINA

E mes fonch donada una suplicasio per Esteve Mas mestre de scriurer, legir i comptar lo qual fou llegida al magnifich Consell contenint en effecte que ell ere vingut de la ciutat de Barcelona a esta vila pera ensenyar als minyons de llegir, scriurer, comptar y la doctrina christiana y com ell no tingue altra cosa pera alimentarse a ell y a sa muller y familia li sie forsos haver de suplicar se li done algun salari pera que pugue ab lo amor y animo desitge millor emplearse al servey de Deu y de esta universitat.

E sobre de asso lo dit magnifich Consell ordinari y de vintiquatrena acorda y deslbera que se li donen quinse lliures moneda Barcelonesa pagadores de quatre en quatre mesos sinch lliures per terses y a terça finida.

(Consell de Vintiquatrena, fol. 11.)

CXVI

3 OCTUBRE 1631

SE INSISTE EN QUE LOS ESTUDIANTES SE ORDENEN Y ENTREN EN LA COFRADÍA DE SAN NICOLÁS

A la qual magnifica promenia fonch preposat com ja veuen quant de profit es que los stodiants de la present vila se ordenen en ordes sacres ab titol de la Confraria de Sant Nicholau de la Iglesia major de la present vila si y conforme se son ordenats la major part dels preveres que per avui son en la dita sglesia y com aye ja algun temps que ab dit titol nos ordenen los dits fills de vila y axi tenen entes com entre los preveres de dita vila haige per avuy graus controversies entre los preveres de dita Iglesia que los huns volen que los fills de vila se ordenen ab dit titol y altres non volen y que per so vuy entenen tenir los dits Rts. senyors de preveres capitol y quels apar seria be sals fes una embaxada als dits senyors de preveres de part de la universitat.

Sobre la qual preposicio fonch determenat per dita magnifica promenia que lo senyor sindich de la present universitat [...] ab sis o set persones

vagen a fer embaxada als senyors de dita Rt. comunitat supplicant los per part de tota la universitat tinguen pera be en que de assi al devant los fills de vila se ordenen ab títol de la Confraria de St. Nicholau conforme los anti passats se son ordenats.

(Llibre de Consells, fol. 59 v.)

CXVII

1632

UN BENEFICIADO DE ANGRESOLA SE OFRECE PARA MAESTRO DE LEER

E mes fonch preposat per lo Sr. Berthomeu Ramon com en hi ha un jove stodiant y beneficiat de la vila de Angresola lo qual es home de gran abilitat de scriure y ensenyar lo qual desijaria de venir assi per a effecte de ensenyar de legir y escriure y que ab un salari moderat vindria assi per a ensenyar los fills de vila y que per ço diguent si se li donara salari y quant que tenintlo assi ell procurara de que vinga assi per a mostrar sa abilitat y ensenyar a la companyia.

Sobre la qual preposicio fonch determinat que vinga lo mestre que essent assi vista sa abilitat a les hores se li senyalara lo salari.

(Fol. 5 v.)

CXVIII

1669

ANUNCIO DE LA ESCUELA DE CERVERA EN LA CASA DE LA CIUDAD DE LÉRIDA

Ab la de V. M. que reberem per lo correu passat vem nos signifiquen que en exa vila a passat dien que en Huesca hi havia contagi y que en esta ciutat se haviè per aquex respecte posades guardes als portals. Asseguram a V. M. que assi no havem tingut tal notícia y menos havem posat tals guardes y crehem que en aquella ciutat ha bona salut.

Lo Edicte per la lectura de la gramatiga de aqueixa vila que V. M. nos remeteren manarem fixar en continent en la porta de la casa de la Ciutat, puesto en que los demés se han acostumat fixar. Estimarem que a V. M. se ls oferesquen moltes coses en que emplearnos que en tot acudirem a molt bona voluntat. Deu guarde a V. M. Leyda y agost a 8 de 1669.

Los Pahers de la Ciutat de Leyda. Josep Querol. Francesch Cortit.

S. S. Pahers de la vila de Cervera.

(Lletres rebudes, Carp. C, núm. 406.)

CXIX

1679

CONDICIONES PUESTAS POR EL MAESTRO DE LA ESCUELA

Mg.chs Srs. Pahers.

...Jo he trobat un mestre de scriurer y comptar, jove e aixó que anira aquí lo consert es que ha de poder viurer y que se li a de donar casa, taules y 30 lliures de soldada la vila que es lo menos quen he pogut consertar; los minyons de llegir li han de donar un real y los de scriurer dos; y si apren de comptes, quatre cada mes. Aquí tenen un paper que ma donat per que veyen la lletra que fa y sils esta be a V. M. poden enviar dos cavalcadures ab un fadri la una per anar ell a cavall y la altra per portar una caixa y lo scriptori y asso a d'esser que V. M. ho an de pagar y sin resolen de que vaje enviaran de prompte les cavalcadures...

a Barcelona. Abril als 13 de 1679. B. S. M. de Vostres Mag.cies. Son mes obedient servidor. Lo Dr. Francisco de Moxo.

(Lletres rebudes, Carp. C, núm. 459.)

CXX

1700

ASISTENCIA OBLIGATORIA AL ESTUDIO GENERAL

E apres fonch per dits magnífichs Srs. de Pahers proposat que los magnífichs Pahers sos antecessors fren venir per mestre de llegir y scriure en la present vila al que vuy obte lo offisi y no obstant que es practich, conforme fou exminat, done bona satisfaccio y se aplique be en la ensenyansa encara que en dies atras fos feta crida per a que tots los minyons anassen a dit estudi ab totes poch lo concurs, perso delibera lo fahedor.

Sobre la qual propossicio fonch per dit magnífich concell ordinari y de 24.ª deliberat que, ates lo mestre esta per orde de la vila ha aportat sa muller y familia, es practich y te bont cuydado per la ensenyansa; que s' fase crida pera que tots los pares fassen anar sos fills y nebots al estudi general, altrament sels fassen pagar les mesades al mestre de la vila com si hi anaven, y se executen los inobedients per les penes seran imposades y se [...] los demes mestres com no sien los studians que estan en les cases dels particulars que ensenyen als fills de casa dexantho tot a la bona directió dels magnífichs Srs. de Pahers.

(Llibre de Consells, fol. 196, núm. 235.)

CXXI

3 FEBRERO 1700

EL ERMITAÑO DEL SANTO MISTERIO SE DEDICA A LA ENSEÑANZA EN PERJUICIO DE LA ESCUELA

E apres fonch per dits magnífichs senyors de pahers proposat que no obstant se ha fet entendre al Ermita del Sn. Misteri no admetes minyons per ensenyar los continue ab son estudi, lo que es en perjudici del mestre de la universitat per so veyen lo ques degue obrar.

Sobre la qual preposicio fonch per dit magnífich Concell ordinari y de 24.ª deslberar que los senyors de pahers envien a sercar los officials de la Rt. Comunitat y los ho notifiquen per a que sien servits posarhi remei.

(Llibre de Consells, fol. 200.)